

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ
КАФЕДРА СПОРТИВНИХ ЄДИНОБОРСТВ ТА СИЛОВИХ ВИДІВ СПОРТУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт,
освітньою програмою «Система підготовки спортсменів у спортивних
єдиноборствах»

на тему: «ЗНАЧЕННЯ ЗМАГАНЬ U23 У КАР'ЄРІ БОРЦІВ ГРЕКО-
РИМСЬКОГО СТИЛЮ»

здобувача вищої освіти
другого (магістерського) рівня
Школяренко Дмитро Сергійович

Науковий керівник: к.фіз.вих.н., доцент
Латишев М.В.

Рецензент: д.б.н., професор
Коробейніков Г.В., професор кафедри
спортивних єдиноборств та силових видів
спорту

Рекомендовано до захисту на засіданні
кафедри (протокол №__ від____.2023 р.)

Завідувач кафедри: Олешко В.Г.,
доктор наук з фізичного виховання та спорту,
професор

(підпис)

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ЗМАГАННЯ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ БОРЦІВ.....	6
1.1. Спортивна підготовка у боротьбі	6
1.2. Роль змагань у системі підготовки борців.....	14
1.3. Значення спортивного результату у системі підготовки борців	18
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	25
2.1. Методи дослідження.....	25
2.1.1. Аналіз та узагальнення науково-методичних літературних джерел та джерел мережі інтернет.....	25
2.1.2. Аналіз змагальної діяльності борців	26
2.1.3. Методи математичної статистики.....	26
2.2. Організація дослідження.....	27
РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ ВИСТУПІВ БОРЦІВ ГРЕКО-РИМСЬКОГО СТИЛЮ.....	28
3.1. Аналіз виступів борців на змагання U23	29
3.2. Аналіз виступів борців на змагання серед кадетів та юніорів.	31
3.3. Аналіз подальших виступів борців греко-римського стилю..	38
Висновки до розділу 3	46
ВИСНОВКИ	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	52

ВСТУП

Актуальність дослідження. Спорт завжди відігравав надзвичайно важливу роль у суспільстві, впливаючи на фізичний, емоційний та соціальний розвиток індивіда. Змагання, що відбуваються на спортивних аренах, не лише спонукають до досягнення найвищих спортивних висот, а й формують характер, витримку, дисципліну та моральну стійкість. Вони стають каталізаторами для досягнення великих спортивних досягнень і сприяють розвитку фізичних якостей і технічної майстерності спортсменів [3, 29, 31].

Сучасний спорт вимагає постійного вдосконалення та аналізу результатів для досягнення високих спортивних досягнень. У цьому контексті, греко-римська боротьба, як одна з найстаріших та найпоширеніших спортивних дисциплін, привертає увагу дослідників, тренерів та спортивної громадськості [4, 9, 36, 54].

У системі підготовки борців змагання мають особливе значення. Боротьба як вид спорту вимагає від спортсменів високої фізичної підготовки, технічної майстерності, а також психологічної стійкості. У процесі підготовки борця досягнення великих результатів без систематичних змагань майже неможливе. Змагання надають можливість випробувати і вдосконалити свої навички під час реального боротьби з суперниками, а також оцінити свій рівень підготовки порівняно з іншими спортсменами [2, 23, 60].

Дослідженнями ролі та значення змагань у системі підготовки борців різних вікових та спортивних категорій займалися багато фахівців. Аналізуються різноманітні аспекти впливу змагань на підвищення спортивної майстерності, формування та розвиток фізичних якостей, а також роль змагань у вихованні дисципліни та ментальної стійкості у спортсменів.

Однією з найважливіших переваг змагань в системі підготовки борців є можливість отримання великого обсягу спортивного досвіду. Участь у змаганнях дає спортсменам можливість стикатися з різними ситуаціями в боротьбі, експериментувати з різними стратегіями і тактиками, а також

вдосконалювати свої навички в умовах реальної боротьби. Кожне змагання стає для спортсмена цінним досвідом, де він може вивчити свої сильні та слабкі сторони і вносити необхідні корективи у підготовку [2, 12, 25].

Важливим аспектом є аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду використання змагань у підготовці борців, а також виявлення оптимальних підходів та методів для досягнення високих результатів на різних етапах підготовки. Окремо також розглядає можливі труднощі та виклики, які можуть виникнути в процесі підготовки до змагань та шляхи їх подолання [6, 20, 34]. Актуальним є вивчення важливості та ролі змагань U23 у системі підготовки борців, цим і обумовлена тема дослідницької роботи.

Об'єкт дослідження – змагальна діяльність у греко-римській боротьбі .

Предмет дослідження – результати кваліфікованих борців греко-римського стилю.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційну роботу виконано відповідно до кафедральної теми НДР. Тема 2.6 «Науково-методичний супровід тренувальної та змагальної діяльності кваліфікованих спортсменів у єдиноборствах та силових видах спорту».

Мета дослідження – провести аналіз виступів учасників чемпіонатів світу U23 з греко-римської боротьби та визначити їх досягнення.

Відповідно до мети, проблеми дослідження, об'єкта та предмета сформульовано основні **завдання** наукового дослідження:

1. Вивчити стан розробленості проблеми значення змагань у системі підготовки борців.
2. Провести аналіз виступів борців греко-римського стилю на змаганнях U23.
3. Визначити подальші досягнення борців-учасників чемпіонатів U23 з греко-римської боротьби.

Методи дослідження:

- аналіз та узагальнення науково-методичних літературних джерел та джерел мережі інтернет;

- аналіз змагальної діяльності спортсменок з жіночої боротьби;
- методи математичної статистики.

Наукова новизна роботи полягає у визначенні показників змагальної діяльності борців-учасників змагань U23. Також визначено подальші та попередні досягнення борців греко-римського стилю.

Практична значимість роботи полягає в визначенні значення змагань U23 у кар'єрі спортсменів та запровадженні модельних характеристик результатів змагань борців греко-римського стилю.

Структура магістерської роботи складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальна кількість джерел склала 71, з них 30 іноземних. Робота містить 4 таблиці та 10 рисунки.

РОЗДІЛ 1. ЗМАГАННЯ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ БОРЦІВ

1.1. Спортивна підготовка у боротьбі

Спортивні змагання виступають як ключовим структурним елементом у системі спорту, визначаючи організаційні, методичні та підготовчі аспекти. Змагання та конкурентна активність розкривають ефективність організаційних та методичних підходів у підготовці і відборі спортсменів на всіх етапах їхньої підготовки, а також ефективність системи навчання фахівців, результативність науково-методичної підтримки і багато іншого. Аналіз організаційних засад змагань дозволяє відкрити основні принципи та умови їх проведення, а також адаптацію цієї системи до сучасних тенденцій у розвитку спорту [1, 37, 38, 45].

Розвиток сучасного спорту в Україні формується під впливом різних чинників, які включають [14, 36, 42]:

1. Соціально-економічну та політичну ситуацію в державі.
2. Зміни в законодавстві та світові тенденції, такі як комерціалізація спорту, професіоналізація, розширення міжнародного спортивного календаря, глобалізація та економічні кризові явища.
3. Реорганізація механізму функціонування спортивної галузі.

Під впливом цих сучасних тенденцій спорт претерпіває зміни у влаштуванні та проведенні змагань. Сьогодні організація змагань вже неодноразово підлягала змінам у багатьох видів спорту.

Головною метою проведення змагань є: збереження та покращення фізичного здоров'я учасників; сприяння поширенню та подальшому розвитку спорту в Україні; залучення дітей, підлітків та молоді України до активних занять різними видами спорту; підвищення рівня майстерності спортсменів з метою успішних виступів відповідних вікових груп на міжнародних змаганнях [15, 34, 47].

Завданнями проведення змагань є:

- Визначення команди-чемпіона змагань у борцовських видах спорту виключно на спортивних підставах.
- Визначення команд-призерів та учасників-призерів змагань також виключно на спортивних підставах.
- Підвищення рівня майстерності учасників змагань.
- Підготовка кандидатів для можливого включення до складу збірних команд України, які представлятимуть країну на чемпіонатах світу та інших міжнародних змаганнях.
- Підвищення рівня суддівства в галузі боротьби та відбір найбільш кваліфікованих суддів з метою отримання міжнародної суддівської категорії.
- Підвищення професійної майстерності тренерських кадрів.

Етап проведення змагань є центральним і визначальним, на якому безпосередньо втілюються основні мета та завдання цих змагань. Основні завдання цього етапу [5, 8, 18, 27] включають:

- Формування складу суддівської колегії.
- Організація та проведення наради суддівської колегії та представників команд.
- Розроблення та публікація календаря проведення всіх етапів змагань.
- Офіційна церемонія відкриття змагань.
- Проведення змагань відповідно до зазначеної програми та регламенту.
- Урочисте завершення та нагородження переможців.

Документація, пов'язана з проведенням конкретних змагань, включає наступні документи: положення про змагання, заявки від команд, календар змагань, протоколи змагань, турнірна таблиця, список суддів, звіт головного судді, і бюджетну оцінку витрат [2, 13, 26, 35].

Визначення тривалості змагань, інтервалів між змагальними днями, а також дати відкриття та закриття змагань визначається відповідно до обраної методики проведення. На основі цих визначень складається календар змагань, який розсилається командам-учасникам та суддям для їх відома і планування.

Тому, для отримання права на участь у змаганнях, спортсмени повинні пройти відбір та показати високі спортивні досягнення, які дозволять їм змагатися за призові місця в змаганнях, представляючи збірну України з греко-римської боротьби [19, 41, 71].

В боротьбі результативність спортсменів визначається швидкісно-силовими якостями та спеціальною витривалістю. Розглянемо, що саме включається в ці фактори.

Спеціальна витривалість може бути класифікована [2, 28, 52] наступним чином:

1. За характером рухів, які використовуються для вирішення рухового завдання (наприклад, стрибова витривалість).

2. За видом рухової діяльності та умовами вирішення рухових завдань (наприклад, ігрова витривалість).

3. За взаємодією з іншими фізичними якостями або здібностями, необхідними для успішного вирішення рухової задачі (наприклад, силова витривалість, швидкісна витривалість, координаційна витривалість і так далі).

Спеціальна витривалість спортсменів залежить від кількох факторів, включаючи особливості їхнього нервово-м'язового апарату, швидкість витрачання внутрішньом'язових джерел енергії, техніку виконання рухів і рівень розвитку інших рухових здібностей, таких як сила і координація [14, 45, 47].

Зміна інтенсивності рухової діяльності може впливати на тривалість роботи та активувати різні системи організму. Це може призводити до розвитку загальної або спеціальної витривалості, залежно від того, які саме види навантажень і режими використовуються. Отже, спеціальна витривалість спортсменів формується на основі різних факторів, і її можна підвищити або знизити, налаштовуючи інтенсивність рухової активності відповідно до поставлених завдань.

Силові здібності людини визначаються її здатністю подолати або протистояти зовнішньому опору за допомогою м'язових напружень. Вони

проявляються в здатності подолати опір як у динамічному, так і в статичному режимі роботи м'язів і часто супроводжуються великою м'язовою напругою. Силкові здібності визначаються фізіологічними характеристиками м'язів, такими як їхній поперечник і функціональні можливості нервово-м'язового апарату [2, 14, 24].

Фізіологічні механізми, що контролюють силкові здібності, включають біомеханічні характеристики, такі як довжина плечових важелів і можливість активування найбільших м'язових груп. Крім того, важливою є інтенсивність напруження окремих м'язових груп і їхнє спільне функціонування.

За думкою експертів, м'язи можуть виявляти свою силу в різних режимах роботи, як це вказано в дослідженнях [14, 39, 51]:

1. Статичний режим ізометричної напруги: м'язи працюють без зміни своєї довжини.
2. Міометричний режим напруження: м'язи працюють, скорочуючись, подолаючи опір і зменшуючи свою довжину.
3. Пліометричний режим напруження: м'язи працюють, подовжуючись і протистоячи опору.

Також важливо розрізнити силкові здібності та їх поєднання з іншими фізичними якостями, такими як швидко-силкові якості, силова витривалість і силова спритність [3, 14, 58].

Розвиток швидко-силових якостей завжди був об'єктом уваги, історія свідчить про це. Кожна епоха вносила свої особливості та підходи у тренування спортсменів. Навіть у сучасному світі, коли багато аспектів фізичної підготовки здається вивченими і задокументованими, існують новаторські напрямки для підвищення фізичних якостей спортсменів. Отже, розглядаючи потребу в дослідженні історії розвитку швидко-силових якостей, ми також розглядаємо загальний фізичний розвиток студентів і конкретно фактори, що впливають на розвиток швидко-силових якостей.

Фізичний розвиток тісно взаємодіє з соціальними завданнями, які включають в себе різноманітні аспекти: гармонійний розвиток особистості,

збільшення стійкості організму до соціально-екологічних викликів та підвищення адаптивних здібностей. Розвиток фізичних якостей є важливою частиною фізичного виховання і спрямований на поліпшення фізичного і психічного стану студентів вищих навчальних закладів. Він сприяє розвитку фізичної і розумової працездатності та сприяє кращому використанню творчого потенціалу людини на благо суспільства [1, 7, 21, 45].

Соціальні принципи фізичного виховання визначають напрямок і зміст розвитку фізичних якостей. Ці принципи виникли в результаті історичного розвитку суспільства і розкривають основи всебічного і гармонійного фізичного розвитку спортсменів.

Особливий акцент на розвиток швидкісно-силових якостей важливий для дослідження, оскільки він сприяє ефективній тренувальній діяльності. Тренувальний процес впливає на розвиток всіх фізичних якостей, і вибір конкретного комплексу вправ визначає розвиток швидкісно-силових якостей.

Ефективність тренувального процесу залежить від правильного налаштування фізичного навантаження на організм спортсменів. Головне завдання тренера полягає у визначенні найбільш відповідного обсягу, зусиль і темпу роботи, які сприяють благоприйнятному розвитку адаптаційних процесів та рухових здібностей спортсменів [40, 45].

Рівень фізичного навантаження під час тренувань передусім залежить від обсягу та інтенсивності фізичних вправ, які використовуються. Для відстеження навантаження проводиться оцінка різних складових: тривалості виконання вправ, їхньої інтенсивності, тривалості перерв у виконанні, специфіки перерв, кількості повторень і складності вправ з точки зору координації. Ці параметри надають можливість регулювати навантаження і контролювати його на різних етапах [2, 6, 47].

В наш час багато фахівців використовують такі методичні підходи при тренуванні спеціальних швидкісно-силових якостей: для створення сприятливих умов для подальшого підвищення рівня розвитку швидкісно-силових можливостей окремих м'язів і м'язових груп, з іншими словами, для

підвищення їхнього швидкісно-силового потенціалу, використовуються місцеві вправи, де опір долається на рівні 80% або більше, інтенсивність цих вправ становить 90% і вище [30, 47, 69].

Відомо, що мати високий рівень цього потенціалу окремих м'язів - це одна річ, а уміти використовувати його під час змагань - це інша. Для підвищення ефективності використання цього потенціалу під час спортивного тренування використовують спеціальні й основні змагальні вправи, в яких величина опору, що долається, відповідає змаганням. Проте, важливо зазначити, що зі зростанням рівня майстерності спортсмена, динаміка змін у використанні швидкісно-силового потенціалу при виконанні основної вправи зменшується. Це пояснюється тим, що при виконанні спеціальних і основних вправ спортсмен повторює їх майже з однаковою швидкістю. Організм поступово адаптується до цієї швидкості, що створює сприятливі умови для формування швидкісного бар'єру, який обмежує подальше підвищення швидкості та використання швидкісно-силового потенціалу [4, 53, 68, 69].

Аналіз тренувальної діяльності борців вказує на те, що спортивна боротьба передусім потребує від спортсменів високого рівня координаційних здібностей та нахиленості до розвитку ключових фізичних якостей, таких як витривалість, швидкість і сила. У цей же час, рівень гнучкості не впливає значущим чином на спортивні досягнення борців.

Фізична якість, така як швидкість, найбільше активно розвивається до 15 років. Протягом подальших років, покращення технічної майстерності борців і збільшення абсолютної сили в основному сприяє підвищенню швидкості виконання прийомів [14, 39, 45].

Зростання спеціальної витривалості обмежене генетично обумовленою продуктивністю дихання. Максимальне споживання кисню, на думку більшості дослідників, зростає лише на 15-20%. Тому основний резерв для підвищення витривалості борців полягає в поліпшенні техніки, збільшенні периферичного кровотоку та більш ефективному використанні кисню в тканинах.

Виявлення спортивного таланту у ранньому віці представляє значні виклики, оскільки потрібно враховувати той процес перетворення, який дитина пройде, переходячи в доросле життя. Часто випадає ситуація, коли дітей, які розвиваються пізніше, помилково не визнають за обдарованими та не включають до навчальних груп, в той час як дітей з раннім розвитком помилково вважають обдарованими і включають до відповідних груп. Важливо враховувати, що швидкий прогрес на ранніх етапах тренувань не завжди гарантує високі результати на більш пізніх етапах спортивного розвитку і досягнення високого рівня спортивної майстерності [36, 39, 45].

Прогнозування спортивних досягнень підлітків у боротьбі ускладнюється різними факторами, такими як варіації в фізичному розвитку, які можуть відставати або випереджати паспортний вік, а також вплив біологічних, психологічних і соціальних чинників на мотивацію до серйозних тренувань і участі в змаганнях. З цієї причини на початковому етапі відбору практично неможливо намагатися передбачити майбутні результати спортсмена при його переході до дорослої групи.

Багаторічні наукові дослідження, проведені на спортсменах різних спеціалізацій, дозволяють визначати нові методи та способи підвищення швидкісно-силового потенціалу та підвищення рівня його використання в циклічних видах спорту. Це особливо актуально для таких видів спорту, де не існує обмежень на підвищення швидкісно-силового потенціалу та використання його під час змагань, і можливість утворення швидкісного бар'єру відсутня [12, 14, 30].

Дотримання правильного розрахунку інтенсивності швидкісних вправ має вирішальне значення для тренування швидкості та підвищення рухової швидкості. Вправи, які виконуються з максимальною інтенсивністю, можуть викликати швидку стомленість, і це є потужним стимулом для покращення. Це також стосується вправ, призначених для підвищення швидкості рухів. Інтервали відпочинку між повтореннями тренувальних вправ повинні забезпечити повну готовність до наступного виконання руху, не знижуючи

при цьому швидкість виконання. Отже, вправи, які вимагають максимальної швидкості, повинні використовуватися регулярно, але у відносно невеликій кількості. Зазвичай інтервал відпочинку між підходами визначається на основі особистого відчуття готовності до наступного виконання вправи [44, 45, 55].

На сьогоднішній день, аналіз передової практики і досвіду в багатьох видах спорту свідчить про необхідність перегляду методики розвитку спеціальних швидкісно-силових якостей. Ця необхідність особливо актуальна для швидкісно-силових видів спорту, де змагальні навантаження значно менше максимально можливих. Підвищення швидкісно-силового потенціалу конкретних м'язових груп і ефективність його використання під час виконання основних вправ розглядаються в контексті виховання спеціальних швидкісно-силових якостей.

Отже, розвиток швидкісно-силових характеристик є важливим як для загального фізичного розвитку, так і для тренувань у різних видах спорту. Залежно від початкового рівня підготовки спортсмена, можуть вибиратися різні вправи для покращення швидкісно-силових характеристик. Тому важливо досліджувати методики підвищення спортивної результативності у боротьбі [39, 45].

На сучасному етапі розвитку підготовки висококваліфікованих борців, існує потреба в розширенні використання техніко-тактичних методів підготовки, які не обмежуються лише спеціальними вправами. Для досягнення високого рівня підготовки борців, необхідно вибрати найбільш ефективні методи і засоби, які сприятимуть покращенню їхньої фізичної підготовки.

Тренери, які займаються підготовкою висококваліфікованих борців повинні приділяти увагу розвитку координаційних, швидкісних і силових якостей, оскільки це є необхідною частиною підготовки спортсменів. Для досягнення цієї мети, тренерам слід постійно адаптувати та вибрати найбільш ефективні методи роботи зі спортсменами, які враховують специфіку фізичної підготовки у боротьбі [12, 14, 45].

Головною метою в підготовці висококваліфікованих борців вільного стилю є поліпшення їхніх фізичних навичок і підвищення фізичної підготовки. Серед вправ, які сприяють вдосконаленню техніки прийомів під час боротьби, особливу увагу слід приділити тим, які допомагають поліпшити технічну майстерність борців. Важливо враховувати і роботу борців у парах, зміну партнерів та постійне вдосконалення техніки прийомів з метою підвищення їхньої технічної майстерності. Під час підготовки кваліфікованих борців, тренерам важливо зосередитися на комплексній підготовці, оскільки різні фізичні якості взаємодіють між собою. Таким чином, розвиваючи одну фізичну якість, можна покращити інші. Така підготовка сприяє підвищенню рівня спортивної, фізичної і професійної майстерності борців. Важливо підкреслити, що рухові якості висококваліфікованих борців вільного стилю мають важливе значення для їхньої техніко-тактичної підготовки [6, 16, 45].

1.2. Роль змагань у системі підготовки борців

Спортивні змагання є необхідною складовою тренувального процесу. Вони є основною формою оцінки рівня готовності спортсменів і надають можливість об'єктивно оцінити результати їхньої роботи на певному етапі. Змагання також сприяють розвитку моральних і вольових якостей учасників, сприяють формуванню колективного духу, дисципліни, витривалості і сили волі [3, 17, 45].

Результати змагань впливають на планування навчально-тренувального процесу і визначають майбутні напрямки розвитку. Крім того, змагання є потужним засобом пропаганди спорту, особливо якщо вони організовані та проведені на високому рівні. Вони залишають невимовний вплив на пам'ять учасників і глядачів, сприяючи популяризації спорту серед різних груп населення, а також стимулюють більший інтерес до фізичної активності та здорового способу життя. Громадські організації з фізичної

культури відіграють важливу роль у підготовці та проведенні спортивних заходів, що сприяє подальшому фізичному вихованню населення [3, 25, 45].

Масштабні офіційні змагання є важливим етапом у процесі підготовки спортсменів і дозволяють оцінити ефективність систем підготовки як індивідуальних спортсменів, так і команд в цілому. Інші змагання можуть виконувати різні завдання, такі як відбір спортсменів для важливих змагань або поліпшення різних аспектів їхньої підготовленості. Зазвичай виділяють п'ять типів змагань: підготовчі, контрольні, підвідні (модельні), відбіркові та головні.

Підготовчі змагання спрямовані на удосконалення техніки та тактики змагальної діяльності спортсмена, а також адаптацію організму до змагань і підвищення рівня тренувальної підготовки. Вони також допомагають спортсменові набути цінного змагального досвіду [1, 22, 33].

Контрольні змагання є способом оцінити рівень готовності спортсмена. Вони включають аналіз техніки, тактики, фізичних та психічних навичок спортсмена перед змаганнями. Результати контрольних змагань дозволяють здійснювати корекцію підготовки спортсмена, зокрема, внесення змін у тренувальний процес. Ці змагання можуть бути організовані спеціально для цієї мети або брати участь у вже існуючих змаганнях різного рівня [2, 36, 50].

Підвідні (модельні) змагання мають за мету готувати спортсмена до головних змагань, які відбудуться в майбутньому, будь то в цьому сезоні, на протязі року або на протязі чотирьох років. Ці підвідні змагання можуть бути спеціально організовані для цієї цілі або брати участь у вже запланованих змаганнях, які частково або повністю відтворюють умови головних змагань.

Відбіркові змагання проводяться для відбору спортсменів в збірні команди та визначення учасників найпрестижніших особистих змагань. Вони мають специфічну особливість - учасники повинні досягти певного місця або виконати контрольний норматив, який дасть їм можливість брати

участь у важливих змаганнях. Відбірковий характер можуть мати як офіційні, так і спеціально організовані змагання [2, 5, 50].

Головні змагання - це ті, на яких спортсмен має продемонструвати найкращий результат на даному етапі своєї підготовки. Під час цих змагань він повинен мобілізувати всі свої техніко-тактичні та фізичні можливості, спрямовуючи їх на досягнення найкращого результату, і мати найвищий рівень психічної готовності.

Це абсолютно природньо, що в олімпійському спорті найважливіше місце займають обширні комплексні змагання, такі як Ігри Олімпіади, чемпіонати світу, великі міжконтинентальні та регіональні змагання, а також подібні багатоденні заходи [1, 22, 39].

Міжнародні спортивні федерації постійно працюють над вдосконаленням цих правил. Вони прагнуть зробити систему оцінки результатів більш об'єктивною та зрозумілою, а також зробити змагання більш цікавими та захопливими для глядачів і засобів масової інформації.

Спортивні змагання керуються спеціальними правилами, які унормовані для кожного конкретного виду спорту. Ці правила охоплюють багато аспектів, такі як організація змагань, види і формати змагань, вимоги до місць проведення, необхідний інвентар і обладнання, склад та обов'язки суддівської колегії, норми суддівства, правила поведінки і вчинків учасників і багато іншого [3, 59, 65].

Методика підготовки спортсменів повинна цілком відповідати вимогам змагань. Змінюються правила змагань - настільки ж оперативно повинні вноситися корективи й у методику підготовки до них.

Значне підвищення спортивних досягнень, жорстка конкуренція серед висококваліфікованих спортсменів на міжнародних змаганнях, а також насичений графік спортивних подій, включаючи комерційні, призвели до інтенсивування не лише самого змагального процесу, але й тренувальної діяльності у боротьбі. Все це, у свою чергу, призвело до значного збільшення фізичних навантажень на організм спортсменів [43, 46].

Багато експертів вважають, що змагальна діяльність досить точно відображає всі сильні та слабкі сторони майстерності спортсменів і, отже, характеристики тренувального процесу. Цю ідею також підтверджують особливості та характерні особливості сучасної спортивної боротьби.

Згідно з висновками фахівців у галузі спортивної боротьби, системні науково-методичні дослідження у спорті мають бути зорієнтовані на вимоги сучасного змагального процесу. Однак в історії спортивної науки, загалом, великий акцент робився на теоретичних аспектах спорту і на системі тренування спортсменів, яка включає в себе різні аспекти, такі як технічні, тактичні, психологічні і загальні. Однак не завжди ці проблеми вирішувалися з урахуванням специфіки самого змагального процесу спортсменів [2, 16, 25, 63].

Фахівці визначили, що після внесення змін до правил змагань, досвідчені борці стали використовувати техніко-тактичні прийоми в стійці значно частіше. Ці прийоми включають в себе складні, ефективні та захоплюючі кидки, такі як кидки прогином і кидки підворотом. Також було виявлено, що результативність виконання техніко-тактичних прийомів значно зросла після зміни правил змагань. Новий показник результативності становить 5,1 бала, що на 0,6 бала вище, ніж попередній до внесення змін у правилах, і ефективність зросла на 5,9%, досягаючи 65,5%.

Отже, досвідчені борці продемонстрували високу результативність при виконанні техніко-тактичних прийомів протягом двох періодів змагальної сутички. Аналіз відеоматеріалів показав, що зміни в правилах змагань позитивно вплинули на активність борців, зробивши боротьбу більш динамічною та насиченою. Однак через те, що попередні правила передбачали стандартні положення, які визначали результат сутички в основному, технічний арсенал борців був обмежений, що вплинуло на якість та кількість використаних техніко-тактичних прийомів. Результати цього дослідження підкреслюють необхідність удосконалення тренувального процесу для борців з урахуванням змін у правилах змагань [20, 21, 62, 65].

Характерною особливістю сучасного спорту є стійкий ріст спортивних досягнень і значна молодінь спортсменів. Це ставить перед фахівцями завдання пошуку нових методів для підвищення ефективності тривалої підготовки. Один з ключових чинників, який впливає на якість учбово-тренувального процесу, - це відбір і спортивна орієнтація. Незважаючи на увагу, що приділяється цьому питанню, форми і методи відбору і спортивної орієнтації наразі далекі від ідеальних. Тому не рідко виникають помилки, які можуть мати негативний вплив не лише на спортивну сферу, але і на економіку, етику та виховання [2, 22, 33].

1.3 Значення спортивного результату у системі підготовки борців

Спортивні змагання у сфері олімпійського спорту виступають як центральний елемент, що за думкою фахівців: "визначає всю структуру організації, методіку і підготовку спортсменів для досягнення результатів у змагальній діяльності. Без змагань спорт не має сенсу".

Міжнародна федерація боротьби (UWW) щороку проводить значну кількість офіційних міжнародних змагань, але найбільш вагомими є чемпіонати світу, чемпіонати континентів (для України - чемпіонат Європи) і Кубки світу. Результати участі в цих змаганнях є ключовим показником щорічного циклу підготовки, і тенденція результатів вказує на ефективність системи тренувань [66, 67].

Ігри Олімпіад, які відбуваються кожні чотири роки, є найпрестижнішими та найважливішими спортивними змаганнями у світі. Всі спортсмени вищого рівня спрямовують всю свою чотирирічну підготовку на те, щоб отримати право взяти участь в цих іграх (здобути олімпійську ліцензію) та спробувати завоювати медалі на них [18, 31, 67].

Під час аналізу результатів виступів у боротьбі важливо враховувати, що кількість вагових категорій змінювалася протягом років, і це, безумовно, впливає на кількість доступних для завоювання медалей.

Рівень підготовленості борців, які беруть участь у головних міжнародних змаганнях з боротьби, сьогодні дуже високий. Цей рівень продовжує зростати, але для досягнення подальшого покращення потрібно вкласти значні зусилля, час і ресурси. Експерти вважають, що рівень підготовки, необхідний для досягнення видатних результатів у боротьбі, вже відповідає третій фазі логістичної кривої динаміки спортивних результатів. Для досягнення високих результатів у спорті потрібно мати рідкісні морфологічні дані, унікальне поєднання фізичних, психофізіологічних та емоційно-вольових здібностей, які знаходяться на межі високого рівня розвитку. Такі поєднання дуже рідко зустрічаються. Тому ключовими аспектами в системі підготовки є проблеми відбору та прогнозування результатів на кожному етапі тренувального процесу [2, 9, 20].

Міжнародна федерація боротьби (UWW) вносить зміни до правил змагань з метою створення конкурентної атмосфери, в якій спортсмени з країн, де розвинені школи боротьби, можуть змагатися за медалі на рівних умовах з іншими. В сучасних змаганнях окрема вагова категорія проводиться протягом одного дня, і кожна сутичка відзначається високим рівнем інтенсивності, включаючи сильні ривки, швунги та постійний силовий тиск.

Дослідження свідчать, що в умовах сучасних великих змагань вирішальною особливою якістю борця стає стійкість його оборонних та атакуючих дій. Виявлення індивідуальних показників, які гарантують цю стійкість, є однією з ключових задач спортивного відбору борців [5, 32, 56].

Прогнозування досягнень у спорті конкретного борця може бути здійснене шляхом порівняння його особистих результатів з модельними характеристиками на кожному етапі підготовки. Формування цих модельних уявлень може бути включене в декілька напрямків. Перший - це моделювання підготовки борця на певному віковому етапі відбору. Ключовими параметрами в цьому випадку є стан здоров'я, рівень підготовки, спортивні результати, а також закономірності їхньої динаміки і так далі. Другий напрямок - це моделювання його змагальної діяльності на цьому

етапі підготовки, включаючи аналіз вимог до успішного виступу в сутичках на змаганнях. Для кожного етапу тривалої підготовки повинні бути визначені свої критерії відбору, що визначають, чи може спортсмен досягти поставленої мети на конкретному етапі підготовки. При цьому основною питання для тренера залишається таким: чи здатний або готовий спортсмен змінити свої результати на міжнародному рівні серед дорослих. Точна діагностика, правильне прогнозування і відбір дозволяють значно підвищити ефективність роботи тренера і уникнути непотрібних витрат часу та зусиль. [2, 19, 57].

Дослідження вказують на те, що для досягнення високого спортивного результату на міжнародних змаганнях серед дорослих необхідно мати високий рівень досягнень у молодіжному спорті. Але статистика показує, що навпаки - бути успішним борцем у молодіжному віці не завжди означає досягнення міжнародного рівня у дорослому спорті. Досвідчені фахівці в боротьбі також підтверджують ці дані [22, 23, 48].

Вік від 18 до 20 років в житті молодих людей є дуже значущим. У цьому соціально-психологічному контексті вони стикаються з важливими рішеннями, такими як вибір майбутнього шляху, професії, партнера життя і багато іншого. Цей період також відповідає за їх перехід зі статусу молоді до статусу дорослих. Для тренера цей період є викликальним, оскільки він повинен прогнозувати і вибирати спортсменів для подальшої роботи протягом цього короткого періоду. Підготовка спортсменів юніорського рівня на цьому етапі має бути індивідуальною, спрямованою на інтенсивне розвиток їх сильних сторін і виправлення недоліків. Однак, такий індивідуально-особистісний підхід вимагає від тренера великих зусиль та часу, ресурсів, які, як правило, обмежені. Головною метою тренера на цьому етапі є вдосконалення перспективного стилю сутички, який враховує індивідуальні здібності і особливості кожного спортсмена.

Дослідження вказують на те, що великі невинуваті втрати серед обдарованих юних борців найчастіше стають наслідком надмірного тиску на

їхню підготовку. Швидке підвищення рівня майстерності та підсилений розвиток головних спортивних якостей можуть дати швидкий результат на юніорському рівні і задовольнити тренерів, але у майбутньому може призвести до негативних наслідків для спортсмена на дорослому рівні. Важливо розуміти, що в короткостроковому періоді борець може досягти високих результатів за рахунок великої фізичної та психологічної напруги. Проте це може призвести до виснаження і спаду продуктивності в подальшому. Таким чином, надмірна кількість змагань, часта втрата ваги та фізичне та психологічне виснаження юних борців можуть призвести до негативних наслідків [23, 49].

Іншим важливим фактором є недостатній рівень технічної та тактичної підготовки обдарованих молодих борців. У юнацькому спорті недоліки в цих аспектах можуть залишатися непоміченими, оскільки перевагою в цей час є природні сила, швидкість, координація чи фізична витривалість. Проте, коли спортсмен доходить до дорослого віку, він може зіткнутися з труднощами у вдосконаленні технічних та тактичних навичок. Це пов'язано з тим, що емоційна реактивність, рухливість нервової системи та моторики, які є характерними для ранньої юності, зараз (на дорослому етапі) зменшуються, і виправлення недоліків у цих аспектах вимагає значно більше часу та зусиль [4, 17, 57].

Порівняно з цим, біологічний розвиток (біологічна зрілість) може відстати або випереджати за паспортним віком на два-три роки, що може призводити до значних відмінностей у спортивних результатах. Обмежена увага до паспортного віку може призвести до того, що більш пізньо розвинені юнаки не отримують відповідної підтримки від тренера, втрачають мотивацію та виходять із спорту. Досвід показує, що успішності досягають спортсмени із середнім чи пізнім розвитком. У кінцевому підсумку, це також негативно впливає на ефективність роботи тренера [11, 12, 39, 41].

Для досягнення високого спортивного рівня на міжнародних змаганнях серед дорослих спортсменів, важливо досягти максимально

можливого рівня підготовки ще на етапі молодіжного спорту. Серед усіх дорослих спортсменів України, 24% раніше вже були призерами на чемпіонатах світу та Європи серед юніорів, 70% отримали медалі на змаганнях серед молоді, і 88% входили до п'ятірки кращих на чемпіонатах світу або Європи. Всі 34 борці були лідерами на юнацьких та молодіжних змаганнях. Подібні результати були зареєстровані для турецьких і угорських борців. Наприклад, всі угорські борці входили в п'ятірку найкращих на чемпіонатах світу або Європи серед молоді [19, 20, 23, 40, 70].

Перехід від молодіжної боротьби до дорослої є надзвичайно складним і суперечливим етапом. Багато обіцяючих борців-юніорів часто не досягають призових місць на міжнародних змаганнях серед дорослих через ряд причин, які можна узагальнити у п'ять основних категорій [11, 12, 49, 50]:

1. Форсування підготовки в юнацькому віці, коли спроби досягти високого рівня тренування призводять до раннього знецінення резервів організму.
2. Недостатня техніко-тактична підготовка в цей період, яка може бути прикрита природною обдарованістю.
3. Орієнтація лише на вік спортсмена при плануванні тренувальних програм, ігноруючи індивідуальні особливості.
4. Страх перед поразкою під час переходу до боротьби з дорослими спортсменами.
5. Психологічні аспекти, такі як недостатня самовпевненість, самозаспокоєність і зниження вимог до власної успішності.

Хоча боротьба є провідним видом спорту в нашій країні і наша збірна завжди досягала високих результатів на міжнародній арені, важливо провести аналіз виступів команди на офіційних міжнародних змаганнях. Цей аналіз допоможе виявити тенденції та особливості розвитку спортивної боротьби в Україні та сформулювати рекомендації щодо відбору і підготовки спортсменів. Це актуальне завдання у сфері спорту високих досягнень [2, 16, 55, 65].

Висновки до розділу 1

1. Спортивні змагання виступають як ключовим структурним елементом у системі спорту, визначаючи організаційні, методичні та підготовчі аспекти. Змагання та конкурентна активність розкривають ефективність організаційних та методичних підходів у підготовці і відборі спортсменів на всіх етапах їхньої підготовки, а також ефективність системи навчання фахівців, результативність науково-методичної підтримки і багато іншого. Багаторічні наукові дослідження, проведені на спортсменах різних спеціалізацій, дозволяють визначати нові методи та способи підвищення швидкісно-силового потенціалу та підвищення рівня його використання в циклічних видах спорту. Це особливо актуально для таких видів спорту, де не існує обмежень на підвищення швидкісно-силового потенціалу та використання його під час змагань, і можливість утворення швидкісного бар'єру відсутня.

2. Спортивні змагання керуються спеціальними правилами, які унормовані для кожного конкретного виду спорту. Ці правила охоплюють багато аспектів, такі як організація змагань, види і формати змагань, вимоги до місць проведення, необхідний інвентар і обладнання, склад та обов'язки суддівської колегії, норми суддівства, правила поведінки і вчинків учасників і багато іншого. Міжнародні спортивні федерації постійно працюють над вдосконаленням цих правил. Вони прагнуть зробити систему оцінки результатів більш об'єктивною та зрозумілою, а також зробити змагання більш цікавими та захопливими для глядачів і засобів масової інформації.

Методика підготовки спортсменів повинна цілком відповідати вимогам змагань. Змінюються правила змагань - настільки ж оперативно повинні вноситися корективи й у методику підготовки до них. Значне підвищення спортивних досягнень, жорстка конкуренція серед висококваліфікованих спортсменів на міжнародних змаганнях, а також насичений графік спортивних подій, включаючи комерційні, призвели до інтенсивування не лише самого змагального процесу, але й тренувальної

діяльності у боротьбі. Все це, у свою чергу, призвело до значного збільшення фізичних навантажень на організм спортсменів.

3. Спортивні змагання у сфері олімпійського спорту виступають як центральний елемент, що за думкою фахівців: "визначає всю структуру організації, методикку і підготовку спортсменів для досягнення результатів у змагальній діяльності. Без змагань спорт не має сенсу". Міжнародна федерація боротьби щороку проводить значну кількість офіційних міжнародних змагань, але найбільш вагомими є чемпіонати світу, чемпіонати континентів (для України - чемпіонат Європи) і Кубки світу. Результати участі в цих змаганнях є ключовим показником щорічного циклу підготовки, і тенденція результатів вказує на ефективність системи тренувань. Прогнозування досягнень у спорті конкретного борця може бути здійснене шляхом порівняння його особистих результатів з модельними характеристиками на кожному етапі підготовки.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Методи дослідження

Під час написання магістерської роботи були використані такі методи дослідження [4, 10, 11, 61, 64]:

- аналіз та узагальнення науково-методичних літературних джерел та джерел мережі інтернет;
- аналіз змагальної діяльності борців;
- методи математичної статистики.

2.1.1. Аналіз та узагальнення науково-методичних літературних джерел та джерел мережі інтернет. В ході написання магістерської роботи вивчалась інформація з різних науково-методичних джерел, як вітчизняного так і зарубіжного походження разом із даними мережі Інтернет, що викликали науково-педагогічну зацікавленість, пов'язаний з тематикою дослідження.

В процесі дослідження було ретельно проаналізовано наукову, педагогічну та психологічну літературу, спрямовану на вивчення питань, пов'язаних зі спортивною підготовкою та психологічною готовністю спортсменів-єдиноборців. Крім того, було детально вивчено різноманітні навчально-методичні ресурси, що допомогли виявити оптимальні підходи та методи формування внутрішньої психологічної стійкості у цієї категорії спортсменів. Результати аналізу понад 60 джерел, які включають вітчизняні та міжнародні дослідження, виділяють ключовий вплив психологічних аспектів на ефективність підготовки єдиноборців та наголошують на значущості розвитку цілісного підходу до їх тренування. Аналіз спеціальної літератури дозволив обрати методи, засоби аналізу змагальної діяльності борців та визначити основні шляхи впровадження результатів в навчально-тренувальний процес.

2.1.2. Аналіз змагальної діяльності борців.

Було досліджено спортивні кар'єри учасників чемпіонатів світу U23 з греко-римської боротьби за 2017, 2018 та 2019 роки. Загальна кількість спортивних біографій борців, які були проаналізовані, становила 635 учасників. Дані результатів були взяті з офіційного сайту "United World Wrestling" [66, 67].

Ми аналізували всі міжнародні виступи спортсменів від початку їх кар'єри до моменту збору даних (лютий 2023 року). Розглядалися такі міжнародні змагання: чемпіонати континентів, чемпіонати світу, Олімпійський кваліфікаційний турнір та Олімпійські ігри. Окремо аналізувалися виступи на чемпіонатах континентів та чемпіонатах світу для вікових груп кадети та юніори. Додатково проводилася сегментація змагань серед дорослих, що відбуваються до або після (в одному й тому ж календарному році або після) участі в змаганнях U23, які є ключовими для відбору аналізованих спортсменів. Додатково було розглянуто кількість спортсменів, кількість вагових категорій та держав за роками.

Аналізуються такі показники для груп спортсменів, для кожної групи змагань:

- кількість спортсменів, які взяли участь у змаганнях, незалежно від зайнятого місця;
- кількість спортсменів, які досягли успіху на змаганнях, зайнявши призове місце від 1 до 3 включно;
- кількість спортсменів, які здобули перемогу на змаганнях, зайнявши перше місце.

Ці параметри розраховувалися в абсолютному та відсотковому співвідношенні до всіх спортсменів конкретної групи.

Окремо були проаналізовані досягнення збірної України та порівняні з іншими досягненнями.

2.1.3. Методи математичної статистики. Аналіз результатів дослідження проводився на підставі широко визнаних методик у сфері

фізичної підготовки та спорту. Отримані дані вводилися в електронну таблицю «Еxcel» та піддавалися обробці відповідно до загальних рекомендацій [10, 11]. Крім того, для візуалізації результатів використовувалася програма «Еxcel».

2.2. Організація дослідження

Дослідження були проведені на базі Комплексної дитячо-юнацької спортивної школи «Школа спорту» (м. Київ, Голосіївський район) та кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України (м. Київ). Дослідження було виконано у три етапи, протягом якого поступово вирішувалися завдань дослідження.

На першому етапі (жовтень 2022 р. – грудень 2022 р.) був проведений аналіз науково-методичної літератури з проблеми дослідження, визначені та сформульовані мета та завдання, відібрані та апробовані методи дослідження, визначені предмет і об'єкт дослідження.

На другому етапі (січень 2023 р. – червень 2023 р.) було проведено аналіз змагальної діяльності борців греко-римського стилю, аналіз досягнень на змаганнях серед кадетів та юніорів, а також аналіз досягнень після участі на змаганнях U23.

На третьому етапі дослідження (липень 2023 р. – жовтень 2023 р.) було проведено обробку отриманих даних, статистична обробка результатів аналізу досягнень борців греко-римського стилю, зроблені висновки та здійснено написання кваліфікаційної роботи.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ВИСТУПІВ БОРЦІВ ГРЕКО-РИМСЬКОГО СТИЛЮ

Система змагань відіграє критичну роль у розвитку спорту, надаючи спортсменам змогу випробувати свої навички та змагатися з сильними суперниками на різних рівнях. Вона стимулює конкуренцію, підвищує мотивацію та сприяє виявленню та підтримці молодих талантів, які згодом можуть стати майбутніми чемпіонами світу, якими пишатиметься спортивна громадськість [3, 13, 37].

Значення змагань у системі підготовки та розвитку спортивного потенціалу стає неоціненною ланкою для спортсменів. Ці змагання, які відбуваються на міжнародному рівні та орієнтовані на спортсменів віком до 23 років (U23), втілюють у собі низку переваг та можливостей для юних талантів. У цьому дослідженні наша увага зосереджена на чемпіонатах світу U23 з греко-римської боротьби, які відбулися в 2017, 2018 та 2019 роках.

Дослідження зосереджується на важливості цих змагань як одного з ключових етапів у підготовці юних спортсменів до вищого рівня змагань. Аналізуючи участь, досягнення та прогрес спортсменів на чемпіонатах світу U23, ми розкриваємо тенденції їхнього розвитку, а також досліджуємо вплив цих змагань на підвищення їхнього спортивного рівня [16, 17, 66].

Важливо зазначити, що змагання до 23 років мають вирішальне значення для спортивної кар'єри молодих борців. Вони є майданчиком для прояву їхнього таланту, тестування здібностей та зіткнення з сильними суперниками з усього світу. Це надає їм цінного досвіду, збільшує мотивацію та розвиває характерні якості, які необхідні для досягнення високих результатів у спорті [16, 17, 66].

Зважаючи на важливість цих змагань у формуванні молодих спортсменів, дослідження спрямоване на зрозуміння впливу змагань U23 на їхні результати та розвиток. Результати дослідження можуть стати корисними

для тренерів, спортивних організацій та федерацій у розробці програм підготовки молоді, а також у визначенні найбільш ефективних стратегій для розвитку майбутніх чемпіонів греко-римської боротьби.

3.1. Аналіз виступів борців на змагання U23

Загальна інформація (кількість учасників, кількість вагових категорій, кількість представлених держав) учасників чемпіонатів світу U23 представлено у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Загальні відомості про учасників чемпіонату світу U23

Показники	Рік проведення змагань		
	2017	2018	2019
Кількість учасників	184	234	217
Кількість вагових категорій	8	10	10
Кількість представлених держав	41	42	41

Для аналізу даних про учасників чемпіонату світу U23 з 2017 по 2019 роки, спробуємо знайти деякі тенденції та зв'язки. Кількість учасників збільшувалась з 184 в 2017 році до 234 у 2018 році, а потім зменшилась до 217 у 2019 році. Це пов'язано з кількістю вагових категорій та напевно деякими впливами обмежень. Кількість вагових категорій збільшувалась з 8 в 2017 році до 10 в 2018 і 2019 роках. Кількість представлених держав залишалась стабільною протягом всього періоду, з 41 державою в кожному з трьох років. Це свідчить про широкий міжнародний інтерес до змагань та їхню міжнародну репутацію.

Цей аналіз допомагає нам зрозуміти загальні тенденції участі у чемпіонаті світу U23 та характеристики цього спортивного заходу. Стабільна кількість представлених держав підкреслює міжнародний характер змагань та їхнє значення для розвитку греко-римської боротьби як спорту.

Наступним етапом дослідження є аналіз виступів збірної України на чемпіонатах світу U23 у період з 2017 по 2019 роки. За цей період прийняли участь 20 спортсмена збірної України, в цілому вони виступили 28 разів. Шість (30,0 %) спортсменів прийняли участь два рази, 13 (65,0 %) атлетів один раз і всього один (5,0 %) спортсмен прийняв участь на всіх трьох змаганнях. В цілому досягнення борців греко-римського стилю спортсменів відображено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Досягнення збірної України на чемпіонатах світу U23

Кількість спортсменів	Рік проведення змагань		
	2017	2018	2019
Участь у змаганнях	8	10	10
Переможці (1 місце)	0	1	1
Медалісти (1-3 місце)	2	3	4
Зайняте 5-10 місце	2	2	3
Зайняте 11 та нижче місце	4	5	3

У 2017 році збірна України не здобула жодного золотого місця (1 місця), однак, у 2018 та 2019 роках вона має по одному переможцю. Це свідчить про те, що українські борці виявляють здатність боротися за перші місця та досягати успіху на міжнародних змаганнях. В той же час, у 2017 році збірна України здобула 2 медалі (1-3 місця), у 2018 році - 3 медалі, а у 2019 році - 4 медалі. Це свідчить про зростання успішності українських борців та покращання їхніх підсумкових результатів на чемпіонатах світу U23.

Як показав аналіз, серед спортсменів збірної України є 9 призерів (32,1 %) та серед них 2 переможця (7,1 %) чемпіонатів світу U23. В той час, як 7 спортсменів (25,0 %) посіли міста з 5 по 10 і тільки 12 борців (42,9%) посіли міста нижче десятого.

Узагальнюючи дані, можна зазначити, що збірна України показує стабільні результати участі у чемпіонатах світу U23 з 2017 по 2019 роки. Кількість медалей та переможців збільшується, що свідчить про зростання рівня підготовки спортсменів. Однак, варто звернути увагу на тих борців, які займають місця поза призовими десятками, і зосередитись на покращенні їхніх результатів.

Цей аналіз може бути корисним для визначення напрямків подальшого розвитку боротьби в Україні, впровадження ефективних тренувальних програм та стратегій, а також для залучення уваги до виявлення та розвитку талановитих борців у країні

3.2. Аналіз виступів борців на змагання серед кадетів та юніорів

Спортивна кар'єра формується на ранніх стадіях, тому особливо важливо досліджувати виступи молодих борців на змаганнях, де вони виявляють свої здібності та навички. Змагання серед кадетів та юніорів на міжнародному рівні є першими етапами для багатьох перспективних спортсменів. Також, є важливою платформою для спостереження та аналізу їхнього розвитку та зростання у світі боротьби [2, 1336].

Аналіз виступів кадетів та юніорів дозволить не лише оцінити їх потенціал, а й зрозуміти тенденції розвитку в даній спортивній галузі. Дані дослідження сприятимуть оптимізації тренувальних програм, розробці ефективних стратегій та підвищенню рівня підготовки молодих борців, що є важливим елементом розвитку спорту в цілому [36, 41, 55].

Нами було досліджено виступи всіх учасників чемпіонатів світу U23 на попередніх етапах: змагання серед кадетів та юніорів. Так на Рис. 3.1. зображено кількість спортсменів у відсотках, які приймали участь або здобули медалі на змаганнях серед кадетів.

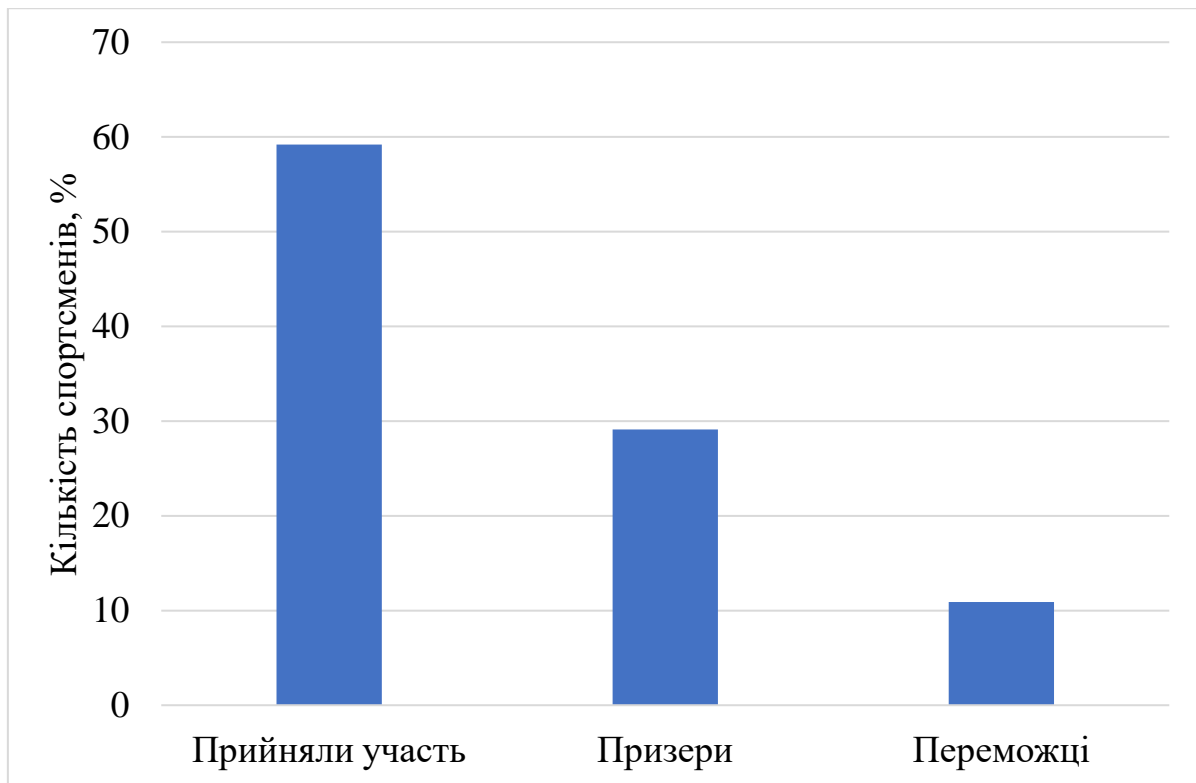

Рис. 3.1. Попередні досягнення на кадетському рівні борців-учасників чемпіонату світу U23

Були отримані дані про участь спортсменів і їхні досягнення, які можна проілюструвати таким чином:

- більше половини (59,2 %) спортсменів приймали участь у змаганнях серед кадетів на міжнародному рівні;
- майже третина (29,1 %) учасників чемпіонатів світу U23 були призерами змагань серед кадетів;
- трохи більше 10 % були переможцями змагань серед кадетів.

Отримані дані свідчать, що змагання серед кадетів є важливою ланкою у становленні спортсменів у багаторічній системі підготовки.

Наступним етапом є аналіз досягнень борців на змаганнях серед юніорів, на Рис. 3.2 представлено кількість спортсменів та їх здобутки.

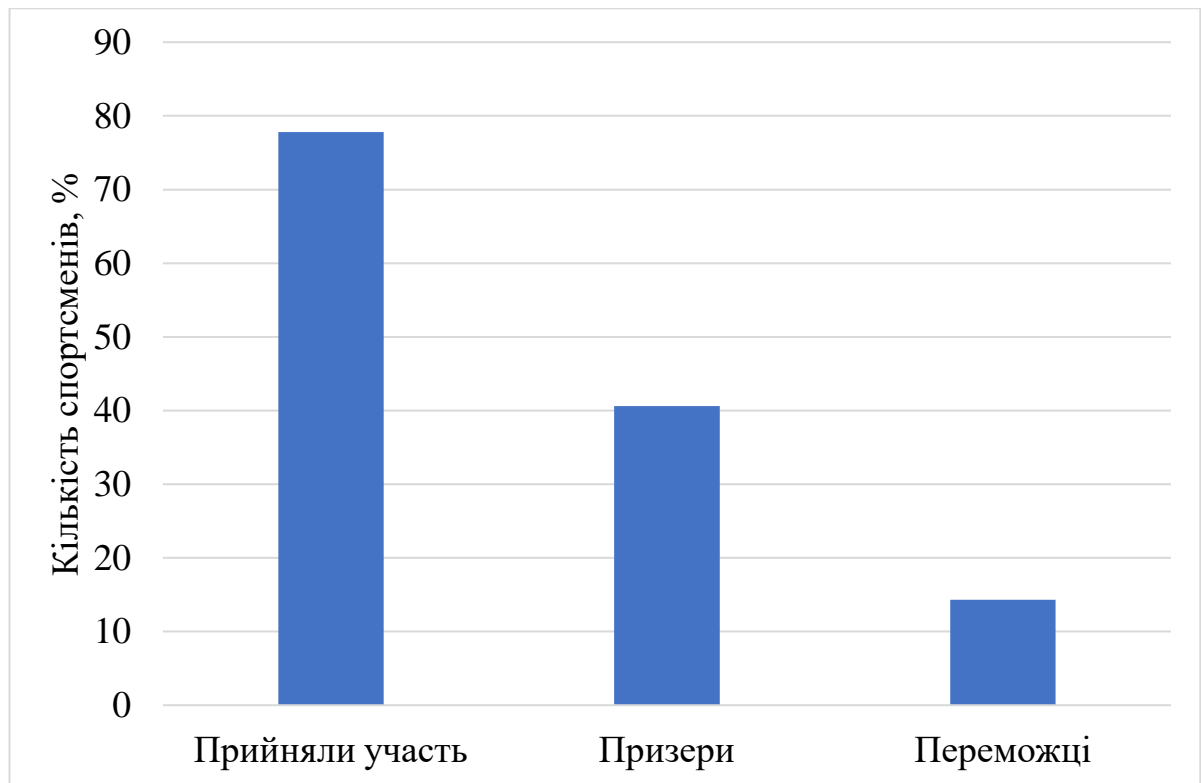

Рис. 3.2. Попередні досягнення на юніорському рівні борців-учасників чемпіонату світу U23

Так отримані дані можна сформулювати у наступному вигляді:

- більше три чверті (77,8 %) спортсменів приймали участь у змаганнях серед юніорів на міжнародному рівні, що в цілому показує наскільки змагання U23 є продовженням виступів на юніорському рівні;

- більше 40 % учасників чемпіонатів світу U23 були призерами змагань серед юніорів;

- тільки 14,3 % борців греко-римського стилю були переможцями змагань серед юніорів, що в цілому показує достатньо високу конкуренцію на цьому рівні.

Підводячи підсумки, можна констатувати, що кадетській та юніорській вік є важливим етапом у становленні борців. В цілому, вони складають певні ланцюги у шляху розвитку борців греко-римського стилю до змагань в віковій категорії U23 або серед дорослих.

Для визначення рівня та аналізу досягнень наших борців окремо розглянуто виступи борців греко-римського стилю збірної України, які приймали участь на чемпіонатах світу U23 на кадетських та юніорських змаганнях. Кількість спортсменів збірної України у відсотках, які приймали участь або здобули медалі на змаганнях серед кадетів зображено на Рис. 3.3.

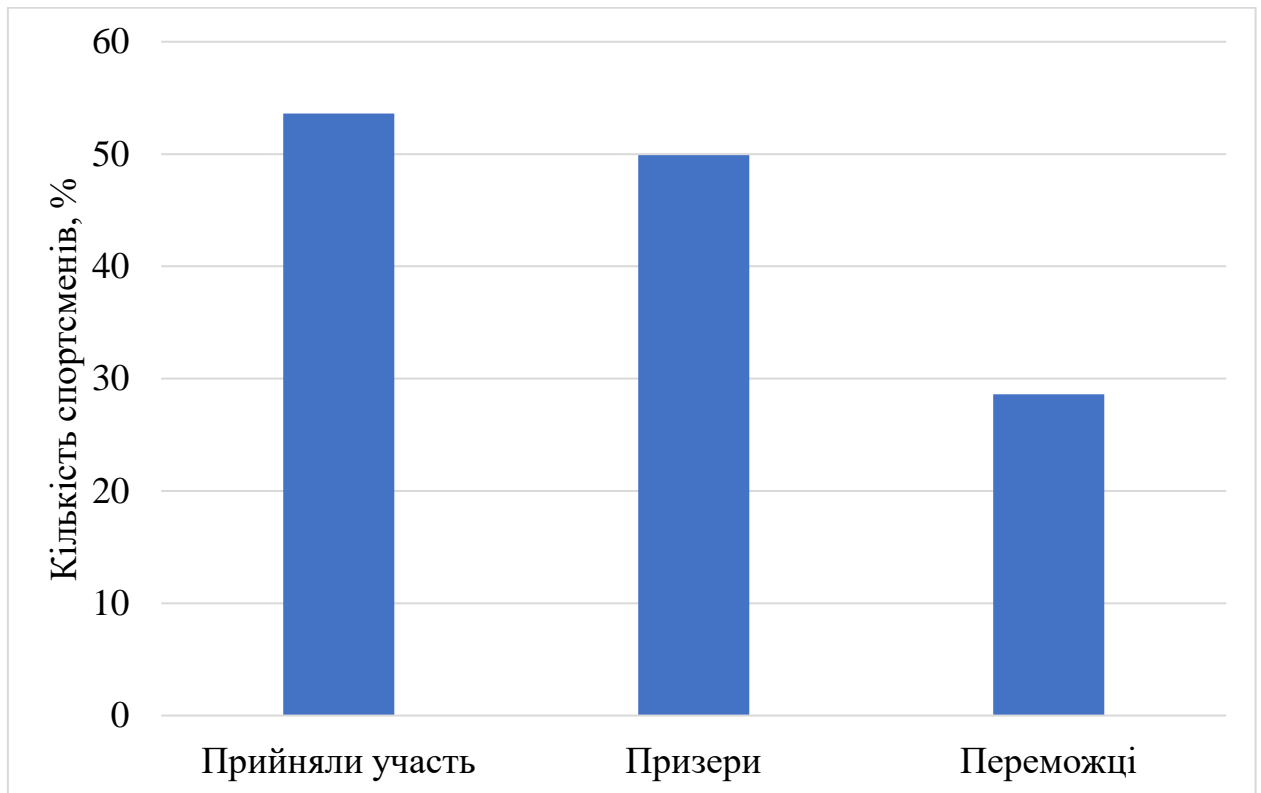

Рис. 3.3. Попередні досягнення на кадетському рівні борців--учасників збірної України на чемпіонаті світу U23

Порівнюю здобутки всіх борців та борців збірної України, можна зробити наступні висновки. Проаналізуємо та порівняємо дані отримані дані.

Серед всіх учасників чемпіонату світу, 59,2% спортсменів брали участь у змаганнях серед кадетів, в той час як для учасників збірної України цей показник дорівнює 53,6%. Однак, порівнюючи відсоток спортсменів, які досягли успіху – призери та переможці: спортсмени збірної України мають більші показники ніж інші спортсмени. Серед учасників чемпіонату світу U23, 29,1% учасників змагань отримали призові місця. В той час як, збірна України

має значно вищий відсоток призерів - 49,9%, що свідчить про високий рівень їхніх спортсменів на змаганнях. Також тенденція зберігається для переможців змагань серед кадетів: тільки 10,9% учасників стали переможцями змагань серед усіх спортсменів та 28,6% борців збірної були переможцями. Це також демонструє успішність українських спортсменів на змаганнях серед кадетів. Порівнюючи дані для кожного стовпчика, можна зробити такі висновки: збірна України має значно вищий відсоток призерів та переможців порівняно з усіма спортсменами, що свідчить про більш високий рівень підготовки. Загалом, тільки незначний відсоток учасників змагань стають призерами чи переможцями, що підкреслює високий рівень конкуренції та вимогливість спортивних змагань.

Розглянуто досягнення борців греко-римського стилю збірної України на юніорських змаганнях. Кількість спортсменів збірної України у відсотках, які приймали участь або здобули медалі на змаганнях зображено на Рис. 3.4.

З аналізу минулих виступів борців на змаганнях серед юніорів серед юніорів у греко-римській боротьбі, ми маємо такі дані. Серед всіх учасників чемпіонату світу U23, 77,8% усіх зареєстрованих спортсменів прийняли участь у змаганнях серед юніорів. За результатами аналізу виступів збірної України, 75,0% їхніх спортсменів взяли участь у змаганнях. В той час, серед борців збірної України менш призерів на юніорських змаганнях (32,1 %), ніж серед всіх учасників (40,6%). Але однакова кількість спортсменів здобула найвищу нагороду на юніорських змаганнях (14,3 %).

Взагалі, участь у юніорських змаганнях була досить високою, з понад 75% учасників, що свідчить про певну послідовність для всіх борців у багаторічному шляху розвитку. Відсоток призерів в обох групах (усі спортсмени та збірна України) значно менший за загальну кількість учасників, що підкреслює високий рівень конкуренції та вимогливість змагань. Цікаво, що відсоток переможців однаковий як для всіх спортсменів, так і для збірної України, що може свідчити про майже рівний загальний рівень. Але слід зазначити, що для спортсменів збіркою України показники серед кадетів

краще, ніж серед юніорів. Це є негативний аспект, який потребує додаткового аналізу.

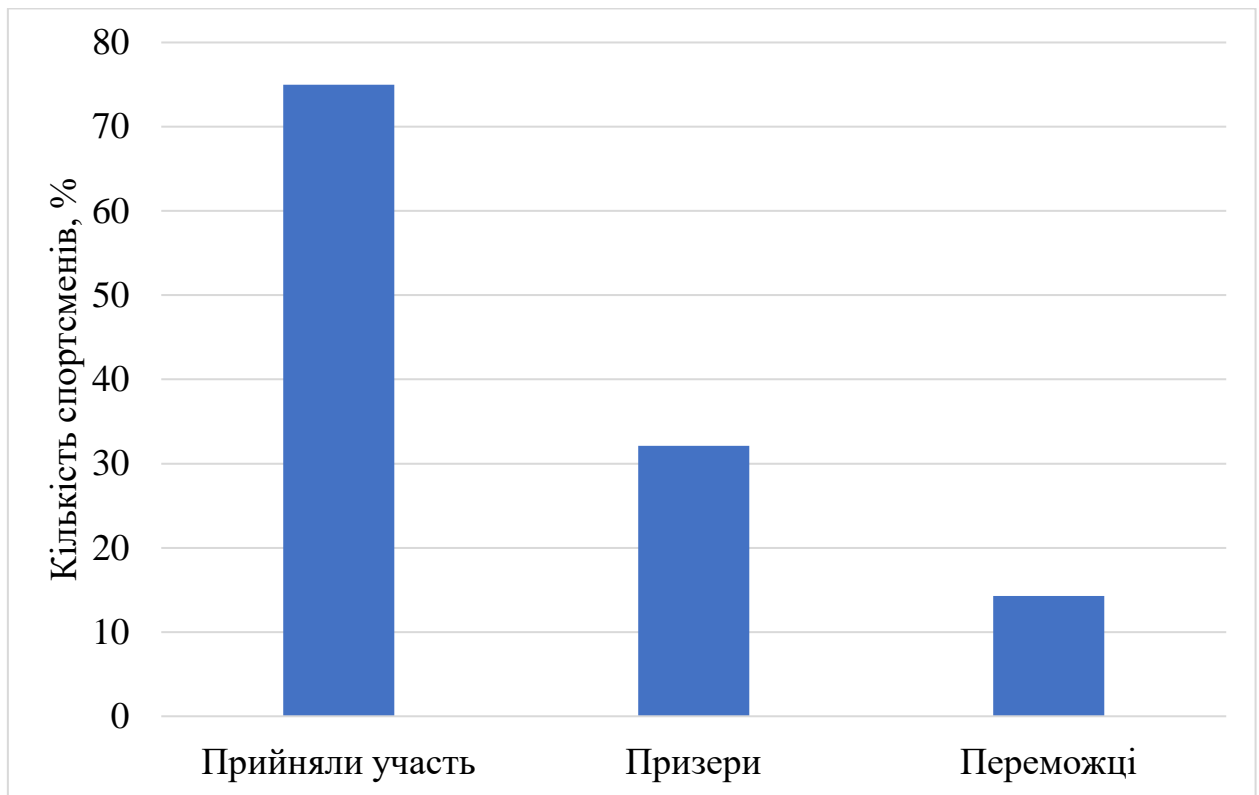

Рис. 3.4. Попередні досягнення на юніорському рівні борців-учасників збірної України на чемпіонаті світу U23

Аналіз цих даних може допомогти зрозуміти вплив попередніх досягнень на результати спортсменів на чемпіонаті світу U23. З'ясування причин успіхів або невдач спортсменів може бути корисною інформацією для покращення підготовки команди в майбутньому, а також для вдосконалення спортивних програм та підтримки молодих талантів. Для більш точного аналізу можна також розглянути додаткові фактори, такі як тренерський штаб, фінансування, умови підготовки та інші аспекти, що можуть впливати на успіх спортсменів. В цілому, цей аналіз дозволить вивчити успішність та розвиток спортивної діяльності в греко-римській боротьбі серед кадетів, а також допоможе зрозуміти сильні та слабкі сторони української збірної, що є

важливими аспектами для підготовки майбутніх чемпіонів та вдосконалення спортивної стратегії країни.

Наступним етапом дослідження біло порівняння минулих досягнень для призерів чемпіонатів світу U23. Булі розглянуті досягнення на кадетському та юніорському рівні всіх борців, які посіли з 1 по 3 місця на чемпіонатах світу. Результати аналізу представлені у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Попередні досягнення на кадетському та юніорському рівні борців-призерів чемпіонату світу U23

Рівень змагань	Відсоток спортсменів		
	Участь	Медалісти (1–3 місце)	Переможці (1 місце)
Кадети	68,7 %	44,8 %	21,5 %
Юніори	88,3 %	62,6 %	27,0 %

Порівняємо минулі досягнення призерів чемпіонатів світу U23 з загальними даними про всіх спортсменів, які брали участь на змаганнях. Для кожного рівня (кадети та юніори) маємо такі дані. Прийняли участь 68,7% призерів чемпіонатів світу U23 у кадетських змаганнях, 44,8% борців були призерами на кадетському рівні, 21,5% стали переможцями на кадетському рівні. В той час, як на юніорському рівні кількість спортсменів у відсотках вище, так 88,3% призерів чемпіонатів світу U23 брали участь у змаганнях на юніорському рівні; 62,6% борців були призерами та 27,0% стали переможцями на юніорському рівні.

Порівнюючи дані для кожного рівня, можна зробити такі висновки. Значна частина призерів чемпіонатів світу U23 брали участь у змаганнях на обох рівнях (кадети та юніори), що свідчить про їхню послідовність у їх шляху та активність на кожному віковому рівні. Відсоток призерів серед борців, які змагалися на юніорському рівні, значно вищий, ніж серед тих, хто брав участь на кадетському рівні. Це свідчить про те, що більшість призерів чемпіонатів світу U23 досягли вищих результатів під час змагань на юніорському рівні.

Відсоток переможців чемпіонатів світу U23 серед кадетів та юніорів також підтверджує, що переважна більшість успішних борців змагалися на юніорському рівні, але різниця відсотків менша. Цей аналіз може допомогти розкрити тенденції розвитку кар'єри молодих борців та визначити вплив участі на різних рівнях змагань на їхні результати. Ці дані можуть стати корисними для тренерів та спортивних організацій у розробці ефективних програм розвитку молодих

3.3. Аналіз подальших виступів борців греко-римського стилю

Після виступу на змаганнях до 23 років, подальші досягнення для спортсменів-борців мають вирішальне значення для їхньої спортивної кар'єри та особистого розвитку. Успіхи на вищих рівнях змагань, таких як чемпіонати світу для дорослих та Олімпійські ігри, є найвищими досягненнями у спортивній боротьбі. Вони дозволяють спортсменам підтвердити свій найвищий рівень, талант, а також допомагають підняти популярність цього спорту у світі.

Успіхи на великих змаганнях також можуть відкривати нові спонсорські можливості та контракти, що забезпечують необхідну фінансову підтримку для професійного заняття спортом.

Крім того, виступи на високому рівні дозволяють спортсменам стати взірцем та надихати нове покоління борців, спонукати їх вступати в цей вид спорту, розвивати його та підвищувати його престиж у спортивному світі. Таким чином, подальші досягнення стають не тільки особистим успіхом, але й дійсною спадщиною, яка сприяє розвитку спорту та вихованню нових чемпіонів.

Далі нами було досліджено виступи всіх учасників чемпіонатів світу U23 на змаганнях серед дорослих (подальші досягнення). Послідовно розглянуті виступи на континентальних, світових чемпіонатах та Олімпійських Іграх.

В рамках даного дослідження було піддано аналізу результати подальших виступів борців греко-римського стилю, які брали участь на чемпіонатах світу до 23 років. Оцінка зосереджувалася на відсотковому співвідношенні спортсменів, що приймали участь у змаганнях, відносно тих, хто займав призові місця або став переможцями континентальних чемпіонатів.

Так на Рис. 3.5. зображено кількість спортсменів у відсотках, які приймали участь або здобули медалі на континентальних змаганнях серед дорослих.

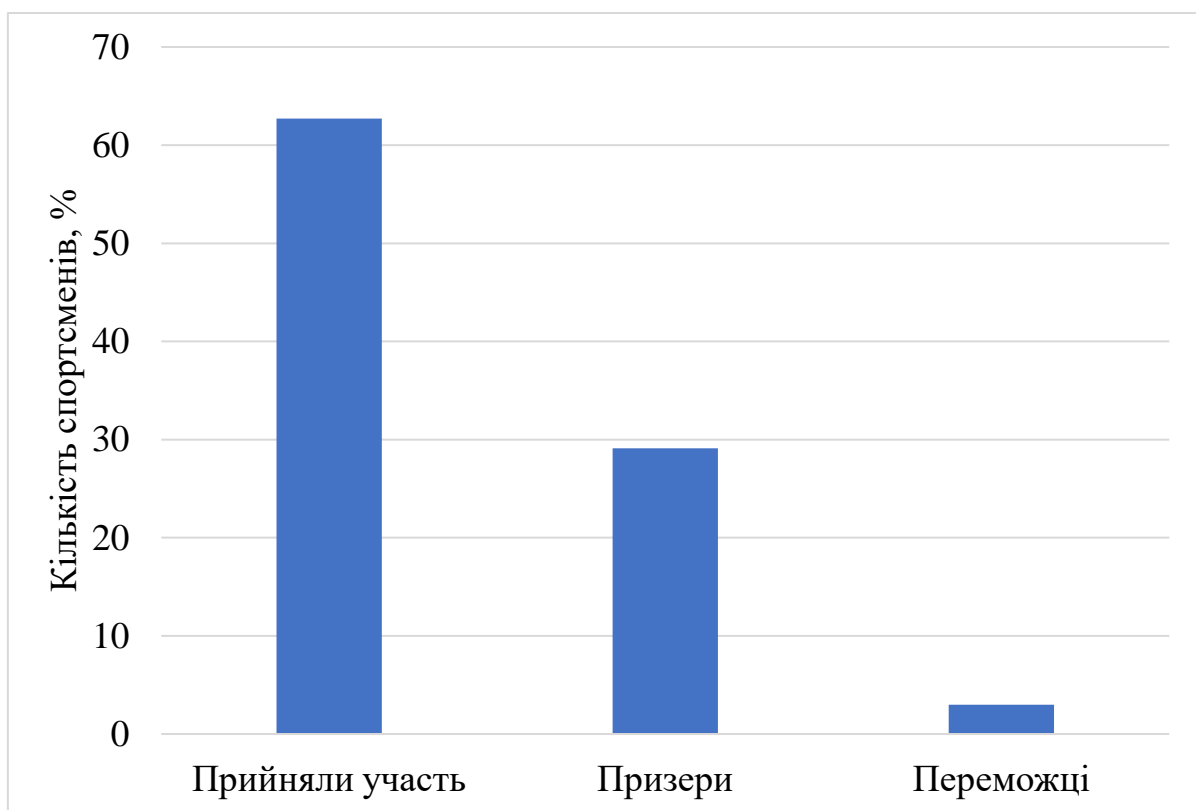

Рис. 3.5. Досягнення борців-учасників чемпіонату світу U23 на континентальних змаганнях серед дорослих

Дані вказують, що загалом 62,7% спортсменів продовжили кар'єру та взяли участь у континентальних змаганнях серед дорослих. При цьому 29,1% серед них досягли призових місць, а вище за всіх піднялись лише 3,0 % спортсменів, які відзначилися золотими нагородами і стали континентальними чемпіонами.

Наступним етапом було розгляд виступів борців на чемпіонатах світу, чемпіонат світу є одним із найважливіших змагань серед олімпійських видів спорту, таких як спортивна боротьба. Тому виступ на цих змаганнях, а тим паче завоювання призових місць є важливим досягненням у кар'єрі борців. У цій частині дослідженні були проаналізовані подальші виступи борців греко-римського стилю, які взяли участь на чемпіонатах світу до 23 років. Аналіз орієнтувався на визначення відсоткового співвідношення спортсменів, які брали участь у змаганнях, у порівнянні з тими, хто досяг призових місць або здобув перемоги на світових чемпіонатах у подальшій спортивній кар'єрі. Так на Рис. 3.6 зображено кількість спортсменів у відсотках, які приймали участь або здобули медалі на світових чемпіонатах серед дорослих.

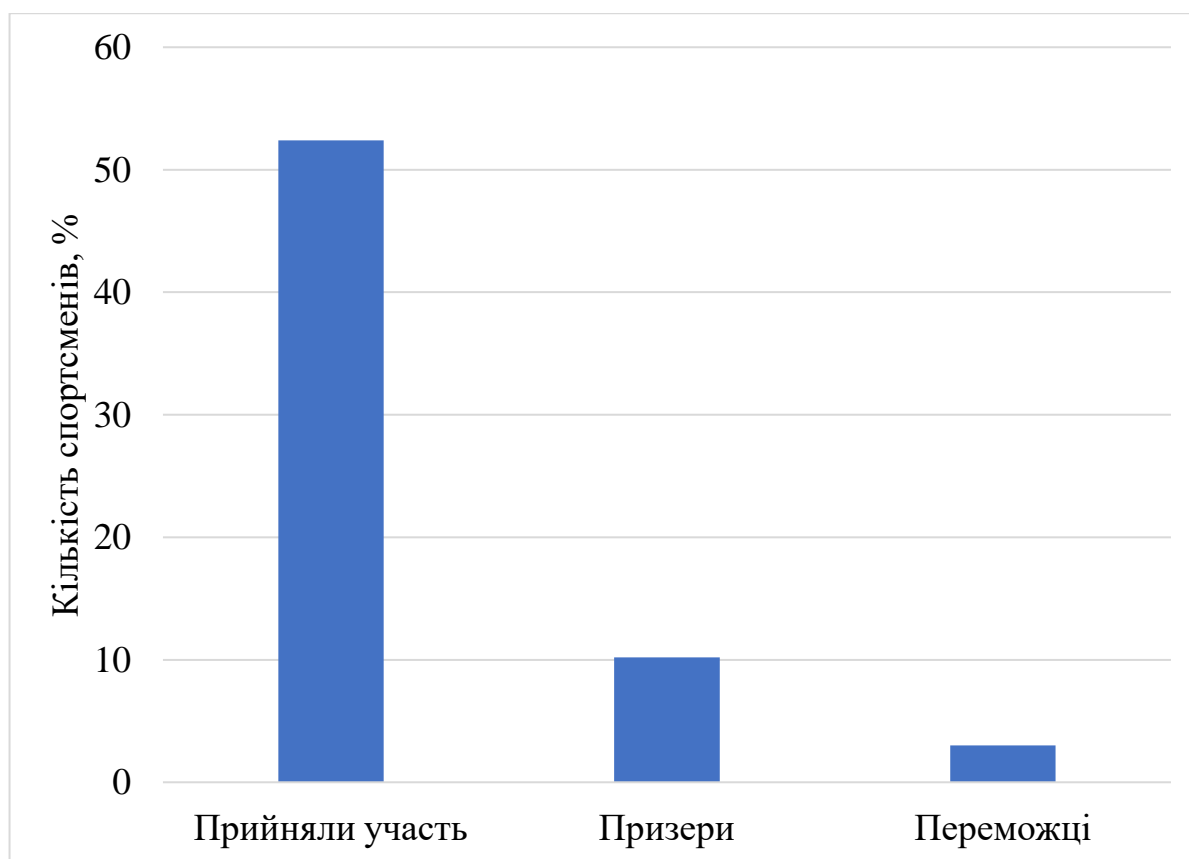

Рис. 3.6. Досягнення борців-учасників чемпіонату світу U23 на світових змаганнях серед дорослих

Результати показують, що 52,4% з учасників на чемпіонатах світу до 23 років подальше продовжили свою спортивну діяльність, тобто більше половини учасників. З них 10,2% стали призерами, досягнувши вагомих результатів, а 3,0% з цієї групи продемонстрували надзвичайний талант і стали переможцями на світовому рівні.

Додатково розглянемо подальші досягнення тільки призерів на чемпіонатах світу U23, тобто спортсменів які посіли перше, друге та третє місце. Так на Рис. 3.7. зображено кількість спортсменів у відсотках, які приймали участь або здобули медалі на континентальних змаганнях серед дорослих.

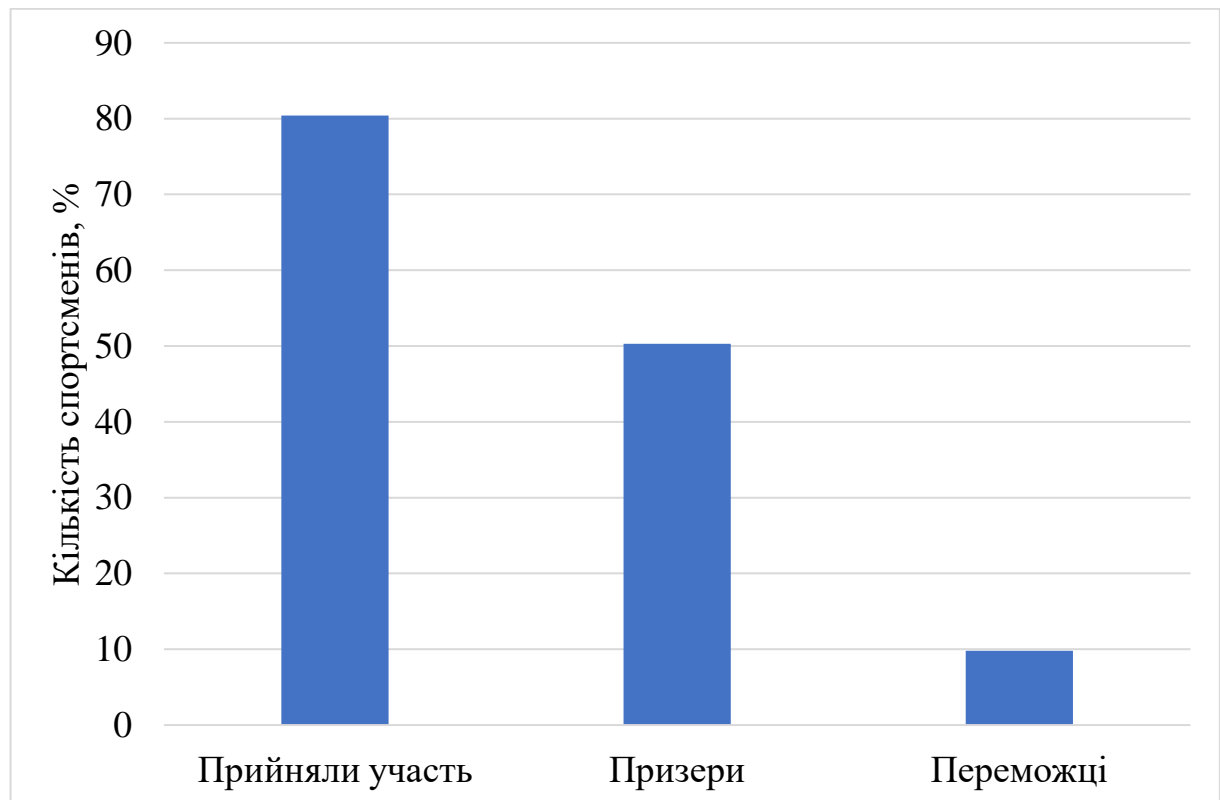

Рис. 3.7. Досягнення борців-медалістів чемпіонату світу U23 на континентальних змаганнях серед дорослих

Аналіз спрямовувався на визначення відсоткового співвідношення спортсменів, які продовжили свою спортивну кар'єру та досягли призових місць або виграли континентальні чемпіонати у майбутньому. Порівнянне дві

ключові групи: перша група - всі учасники чемпіонатів світу U23, та друга група - лише призери цих змагань.

Серед призерів чемпіонатів світу U23 відсоток тих, хто продовжив спортивну кар'єру, зросло до 80,4%. Половина з них (50,3%) досягли призових місць на міжнародних змаганнях, що свідчить про їхню стабільну та успішну спортивну діяльність. Крім того, 9,8% спортсменів з цієї групи здобули перемоги на континентальних чемпіонатах, підтверджуючи свій потенціал та високу якість підготовки.

Таким чином, результати цього аналізу розкривають значущість та вагомий вплив чемпіонатів світу до 23 років на розвиток та підготовку молодих борців, які в подальшому здобувають високі результати на міжнародній спортивній арені.

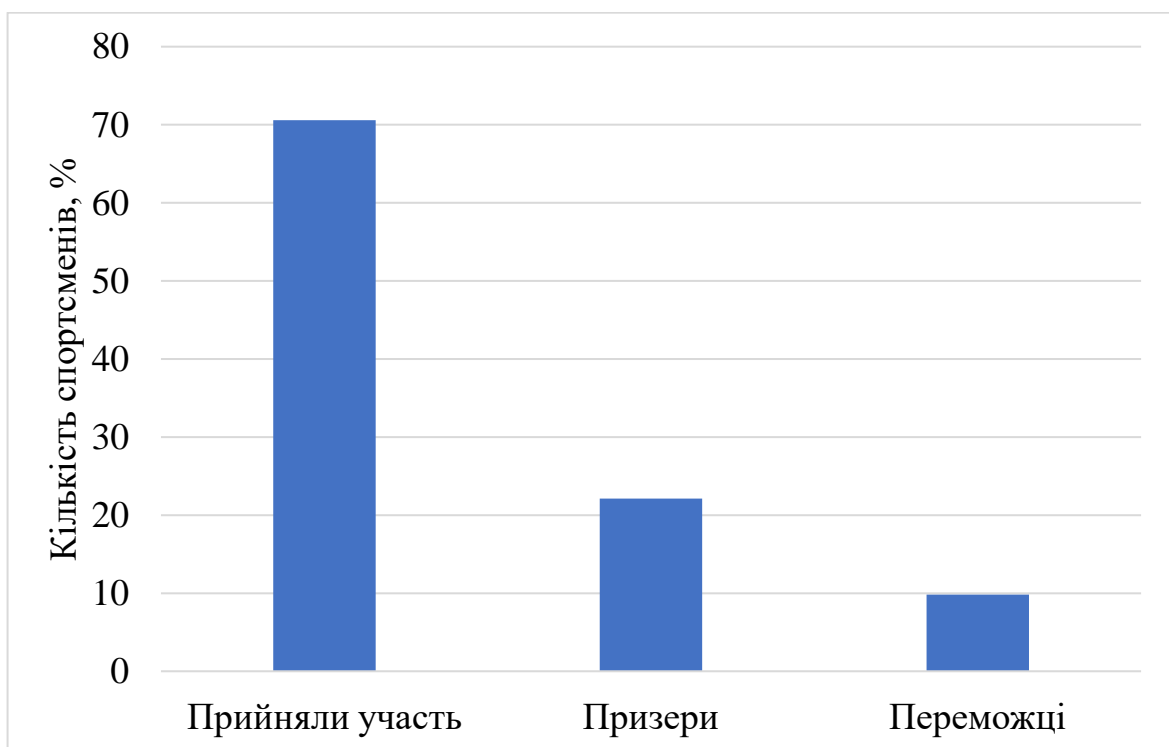

Рис. 3.8. Досягнення борців-медалістів чемпіонату світу U23 на світових змаганнях серед дорослих

На наступному рисунку (Рис. 3.8) представлено кількість борців у відсотках, які продовжили свою кар'єру та приймали участь на світових

чемпіонатах серед дорослих, розглядаються тільки призери чемпіонату світу U23.

Серед призерів чемпіонатів світу U23, відсоток тих, хто продовжив спортивну кар'єру, зросло до 70,6%. Це свідчить про важливий вплив успіхів на ранніх стадіях на подальший розвиток борців. Ці результати демонструють, що успішність на молодіжних змаганнях може виступати в якості катализатора для довгострокових амбіцій та визначати траєкторію подальшої спортивної кар'єри. Також кількість призерів (22,1 %) у два рази більше, ніж серед всіх учасників. Окремо треба зазначити, що 9,8 % стали переможцями чемпіонату світу серед дорослих. Тобто кожен десятий призер чемпіонату світу U23 стає переможцем дорослого чемпіонату світу.

Наступним етапом дослідження є аналіз подальших досягнень борців збірної України, які приймали участь на чемпіонаті світу U23 (Рис. 3.9 та Рис. 3.10). Кількість борців, вагові категорії розглянуто у попередньому пункті.

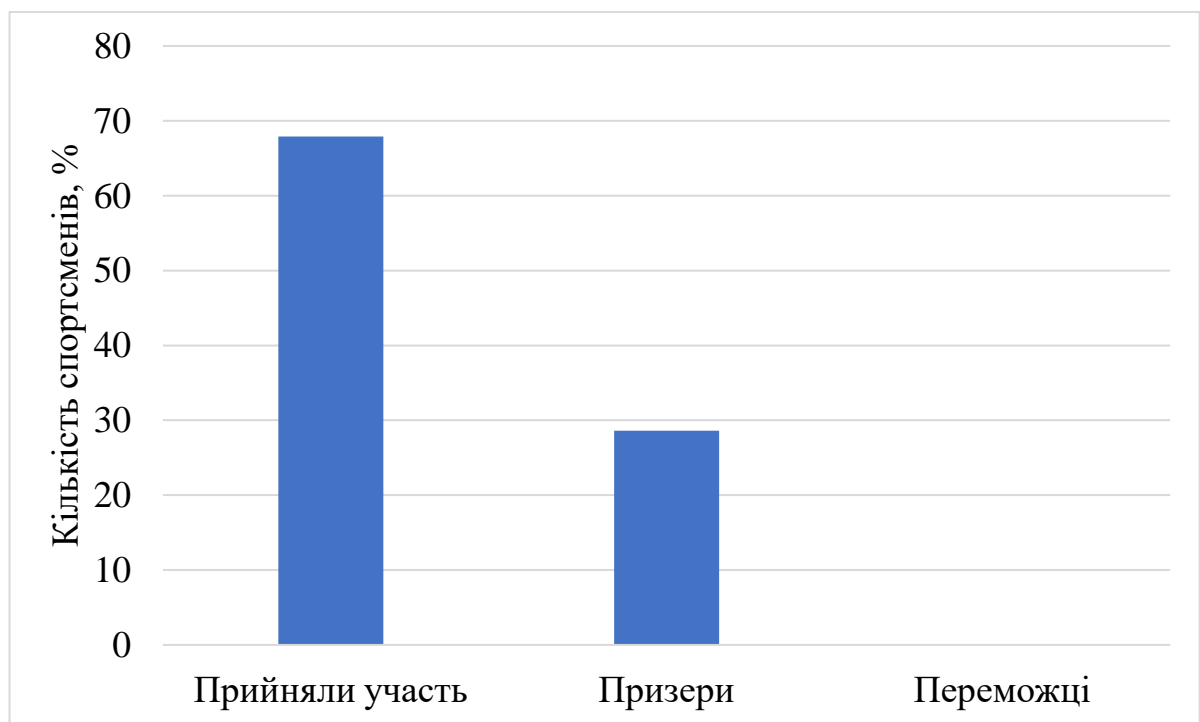

Рис. 3.9. Досягнення борців-учасників збірної України чемпіонату світу U23 на континентальних змаганнях серед дорослих

У групі борців збірної України, які також приймали участь на чемпіонатах світу до 23 років, 67,9% спортсменів змогли продовжити свою спортивну кар'єру. З цих спортсменів, 28,6% стали призерами, досягнувши вагомих результатів на міжнародних континентальних змаганнях. Водночас, жоден з представників цієї групи не здобув перемоги на континентальному рівні.

Порівнюючи обидві групи, можна визначити, що борці збірної України мають трохи вищий відсоток призерів серед тих, хто продовжив спортивну кар'єру після чемпіонатів світу до 23 років (28,6% порівняно з 29,1%). Однак, цікавим є той факт, що в групі борців збірної України не було жодного переможця, тоді як в загальній групі ця цифра становила 3,0%. Це може вказувати на те, що спортсмени із збірної України, хоча і мають визнання на міжнародній арені, можуть потребувати додаткової підтримки та ресурсів для досягнення найвищого успіху.

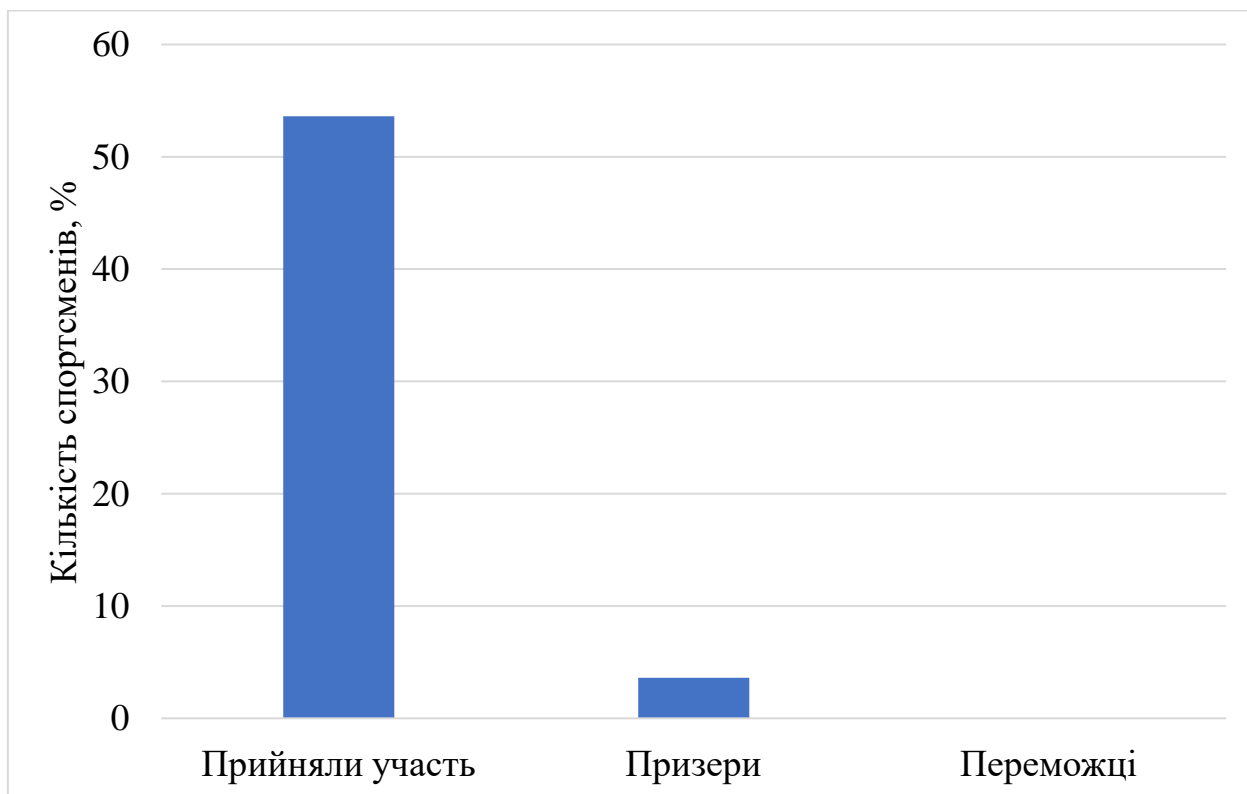

Рис. 3.10. Досягнення борців-учасників збірної України чемпіонату світу U23 на світових змаганнях серед дорослих

Серед борців збірної України, які брали участь у чемпіонатах світу U23 років, 53,6% продовжили свою спортивну кар'єру. Це говорить про важливість спорту та його вплив на життя молодих спортсменів в Україні. З цієї групи, 3,6% стали призерами, досягнувши значущих результатів на міжнародних змаганнях. Проте варто відзначити, що серед борців збірної України не було жодного переможця світових чемпіонатів.

Порівнюючи з всіма учасниками чемпіонатів світу U23, видно, що відсоток борців збірної України, які продовжили кар'єру та досягли призових місць, трохи нижчий порівняно з загальною групою учасників чемпіонатів світу U23 (53,6% порівняно з 52,4%, та 3,6% порівняно з 10,2%). Також варто відзначити відсутність переможців серед борців збірної України на світових чемпіонатах. В цілому, ці результати підкреслюють важливість спортивної підготовки та підтримки для молодих спортсменів, а також роль спорту у формуванні спортивних талантів та розвитку спортивного потенціалу в Україні.

Загалом, ці дані свідчать про важливу роль чемпіонатів світу до 23 років у формуванні спортивної кар'єри молодих борців. Вони стають платформою для виявлення та розвитку талантів, а також для підготовки до подальших викликів та досягнень у висококонкурентному спортивному середовищі. Отримані результати можуть послужити цінним ресурсом для розробки програм розвитку молодіжних борців та визначення найбільш ефективних стратегій підготовки до майбутніх високих результатів.

Наступним етапом дослідження біло порівняння подальших досягнень на Олімпійських Іграх. Булі розглянуті досягнення для всіх борців та окремо для медалістів. На превеликий жаль, жодний спортсмен збірної України, який приймав участь на чемпіонаті світу U23, не зміг вибороти право на участь (отримати ліцензії) на змаганнях такого рівня, тому не приймав участь на Олімпійських Іграх. Це ще раз підтверджує, що найвищий рівень конкуренції на Олімпійських Іграх. Результати аналізу представлені у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

**Досягнення на Олімпійських Іграх борців учасників та призерів
чемпіонату світу U23**

Рівень змагань	Відсоток спортсменів		
	Участь	Медалісти (1–3 місце)	Переможці (1 місце)
Всі спортсмени	8,3 %	1,4 %	0,3 %
Медалісти (1-3 місце)	20,2 %	4,3 %	0,6 %

Загалом борці греко-римського стилю, які брали участь на чемпіонатах світу U23, демонструють низький рівень участі на Олімпійських Іграх - всього 8,3%. Це може бути пов'язано з високою конкуренцією на Олімпійських Іграх та обмеженим числом квот для спортсменів з різних країн.

З цієї групи, медалісти чемпіонатів світу U23 продемонстрували вищий рівень успішності на Олімпійських Іграх порівняно зі загальною групою. Зокрема, 20,2% медалістів чемпіонатів світу U23 змогли вибороти місце на п'єдесталі на Олімпійських Іграх. Варто відзначити, що серед призерів (1-3 місце) чемпіонатів світу U23, відсоток тих, хто став переможцями на Олімпійських Іграх, становить 0,6%, що вказує на виняткові досягнення та визнання цих спортсменів на найвищому рівні спортивних змагань.

Загалом, аналіз цих даних підкреслює важливість підтримки та розвитку молодіжних спортивних програм, оскільки вони впливають на підготовку та досягнення спортсменів на міжнародній арені.

Висновки до розділу 3

1. Система змагань відіграє критичну роль у розвитку спорту, надаючи спортсменам змогу випробувати свої навички та змагатися з сильними суперниками на різних рівнях. Проаналізовано дані про учасників чемпіонату світу U23 з 2017 по 2019 роки, виявлені певні тенденції та зв'язки. Кількість учасників збільшувалась з 184 в 2017 році до 234 у 2018 році, а потім

зменшилась до 217 у 2019 році. Це пов'язано з кількістю вагових категорій та напевно деякими впливами обмежень. Кількість вагових категорій збільшувалась з 8 в 2017 році до 10 в 2018 і 2019 роках. Кількість представлених держав залишалась стабільною протягом всього періоду, з 41 державою в кожному з трьох років. Це свідчить про широкий міжнародний інтерес до змагань та їхню міжнародну репутацію.

Аналіз виступів збірної України на чемпіонатах світу U23 у період з 2017 по 2019 роки показав: прийняли участь 20 спортсмена збірної України, в цілому вони виступили 28 разів. Шість (30,0 %) спортсменів прийняли участь два рази, 13 (65,0 %) атлетів один раз і всього один (5,0 %) спортсмен прийняв участь на всіх трьох змаганнях. Серед спортсменів збірної України є 9 призерів (32,1 %) та серед них 2 переможця (7,1 %) чемпіонатів світу U23. В той час, як 7 спортсменів (25,0 %) посіли міста з 5 по 10 і тільки 12 борців (42,9%) посіли міста нижче десятого.

2. Спортивна кар'єра формується на ранніх стадіях, тому особливо важливо досліджувати виступи молодих борців на змаганнях, де вони виявляють свої здібності та навички. Отримані дані про участь спортсменів і їхні досягнення, які можна проілюструвати таким чином: більше половини (59,2 %) спортсменів приймали участь у змаганнях серед кадетів на міжнародному рівні; майже третина (29,1 %) учасників чемпіонатів світу U23 були призерами змагань серед кадетів. В той час, як досягнення на юніорському рівні виглядають наступним чином: більше три чверті (77,8 %) спортсменів приймали участь у змаганнях серед юніорів на міжнародному рівні, що в цілому показують наскільки змагання U23 є продовженням виступів на юніорському рівні; більше 40 % учасників чемпіонатів світу U23 були призерами змагань серед юніорів.

3. Після виступу на змаганнях до 23 років, подальші досягнення для спортсменів-борців мають вирішальне значення для їхньої спортивної кар'єри та особистого розвитку. Дані вказують, що загалом 62,7% спортсменів продовжили кар'єру та взяли участь у континентальних змаганнях серед

дорослих. При цьому 29,1% серед них досягли призових місць, а вище за всіх піднялись лише 3,0 % спортсменів, які відзначилися золотими нагородами і стали континентальними чемпіонами. Результати показують, що 52,4% з учасників на чемпіонатах світу до 23 років подальше продовжили свою спортивну діяльність, тобто більше половини учасників. З них 10,2% стали призерами, досягнувши вагомих результатів, а 3,0% стали переможцями на світовому рівні. Серед призерів чемпіонатів світу U23 відсоток тих, хто продовжив спортивну кар'єру, зросло до 80,4%. Половина з них (50,3%) досягли призових місць на міжнародних змаганнях.

Серед борців збірної України, які також приймали участь на чемпіонатах світу до 23 років, 67,9% спортсменів змогли продовжити свою спортивну кар'єру. З цих спортсменів, 28,6% стали призерами, досягнувши вагомих результатів на міжнародних континентальних змаганнях. Водночас, жоден з представників цієї групи не здобув перемоги на континентальному рівні. Порівнюючи з всіма учасниками чемпіонатів світу U23, видно, що відсоток борців збірної України, які продовжили кар'єру та досягли призових місць, трохи нижчий порівняно з загальною групою учасників чемпіонатів світу U23 (53,6% порівняно з 52,4%, та 3,6% порівняно з 10,2%). Також варто відзначити відсутність переможців серед борців збірної України на світових чемпіонатах.

ВИСНОВКИ

1. Спортивні змагання виступають як ключовим структурним елементом у системі спорту, визначаючи організаційні, методичні та підготовчі аспекти. Змагання та конкурентна активність розкривають ефективність організаційних та методичних підходів у підготовці і відборі спортсменів на всіх етапах їхньої підготовки, а також ефективність системи навчання фахівців, результативність науково-методичної підтримки і багато іншого. Спортивні змагання керуються спеціальними правилами, які унормовані для кожного конкретного виду спорту. Ці правила охоплюють багато аспектів, такі як організація змагань, види і формати змагань, вимоги до місць проведення, необхідний інвентар і обладнання, склад та обов'язки суддівської колегії, норми суддівства, правила поведінки і вчинків учасників і багато іншого. Методика підготовки спортсменів повинна цілком відповідати вимогам змагань. Міжнародна федерація боротьби щороку проводить значну кількість офіційних міжнародних змагань, але найбільш вагомими є чемпіонати світу, чемпіонати континентів (для України - чемпіонат Європи) і Кубки світу. Результати участі в цих змаганнях є ключовим показником щорічного циклу підготовки, і тенденція результатів вказує на ефективність системи тренувань. Прогнозування досягнень у спорті конкретного борця може бути здійснене шляхом порівняння його особистих результатів з модельними характеристиками на кожному етапі підготовки.

2. Система змагань відіграє критичну роль у розвитку спорту, надаючи спортсменам змогу випробувати свої навички та змагатися з сильними суперниками на різних рівнях. Проаналізовано дані про учасників чемпіонату світу U23 з 2017 по 2019 роки, виявлені певні тенденції та зв'язки. Кількість учасників збільшувалась з 184 в 2017 році до 234 у 2018 році, а потім зменшилась до 217 у 2019 році. Це пов'язано з кількістю вагових категорій та напевно деякими впливами обмежень. Кількість вагових категорій збільшувалась з 8 в 2017 році до 10 в 2018 і 2019 роках. Кількість

представлених держав залишалась стабільною протягом всього періоду, з 41 державою в кожному з трьох років. Це свідчить про широкий міжнародний інтерес до змагань та їхню міжнародну репутацію. Аналіз виступів збірної України на чемпіонатах світу U23 у період з 2017 по 2019 роки показав: прийняли участь 20 спортсмена збірної України, в цілому вони виступили 28 разів. Шість (30,0 %) спортсменів прийняли участь два рази, 13 (65,0 %) атлетів один раз і всього один (5,0 %) спортсмен прийняв участь на всіх трьох змаганнях. Серед спортсменів збірної України є 9 призерів (32,1 %) та серед них 2 переможця (7,1 %) чемпіонатів світу U23. В той час, як 7 спортсменів (25,0 %) посіли міста з 5 по 10 і тільки 12 борців (42,9%) посіли місця нижче десятого.

3. Спортивна кар'єра формується на ранніх стадіях, тому особливо важливо досліджувати виступи молодих борців на змаганнях, де вони виявляють свої здібності та навички. Отримані дані про участь спортсменів і їхні досягнення, які можна проілюструвати таким чином: більше половини (59,2 %) спортсменів приймали участь у змаганнях серед кадетів на міжнародному рівні; майже третина (29,1 %) учасників чемпіонатів світу U23 були призерами змагань серед кадетів. В той час, як досягнення на юніорському рівні виглядають наступним чином: більше три чверті (77,8 %) спортсменів приймали участь у змаганнях серед юніорів на міжнародному рівні, що в цілому показують наскільки змагання U23 є продовженням виступів на юніорському рівні; більше 40 % учасників чемпіонатів світу U23 були призерами змагань серед юніорів.

4. Після виступу на змаганнях до 23 років, подальші досягнення для спортсменів-борців мають вирішальне значення для їхньої спортивної кар'єри та особистого розвитку. Дані вказують, що загалом 62,7% спортсменів продовжили кар'єру та взяли участь у континентальних змаганнях серед дорослих. При цьому 29,1% серед них досягли призових місць, а вище за всіх піднялись лише 3,0 % спортсменів. Результати показують, що 52,4% з учасників на чемпіонатах світу до 23 років подальше продовжили свою

спортивну діяльність, тобто більше половини учасників. З них 10,2% стали призерами, досягнувши вагомих результатів, а 3,0% стали переможцями на світовому рівні. Серед призерів чемпіонатів світу U23 відсоток тих, хто продовжив спортивну кар'єру, зросло до 80,4%. Половина з них (50,3%) досягли призових місць на міжнародних змаганнях.

Серед борців збірної України, які також приймали участь на чемпіонатах світу до 23 років, 67,9% спортсменів змогли продовжити свою спортивну кар'єру. З цих спортсменів, 28,6% стали призерами, досягнувши вагомих результатів на міжнародних континентальних змаганнях. Водночас, жоден з представників цієї групи не здобув перемоги на континентальному рівні. Порівнюючи з всіма учасниками чемпіонатів світу U23, видно, що відсоток борців збірної України, які продовжили кар'єру та досягли призових місць, трохи нижчий порівняно з загальною групою учасників чемпіонатів світу U23 (53,6% порівняно з 52,4%, та 3,6% порівняно з 10,2%). Також варто відзначити відсутність переможців серед борців збірної України на світових чемпіонатах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абдуллаєв АК, Ребар ІВ, Нестеров ОС. Особливості планування навчально-тренувального процесу в жіночій секції вільної боротьби закладу вищої освіти. Фізична культура в університетській освіті: світова практика та сучасні тренди. 2023 Apr 13:206.
2. Абдуллєв А., Ребар І. Особливості відбору спортсменів з вільної боротьби. Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи. Збірник матеріалів І-ї Міжнар. наук.-практ. конф. 2016:269-71.
3. Ахметов РФ. Сучасні біомеханічні технології в практиці підготовки спортсменів. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2011:7-9.
4. Воронова ВІ. Психологія спорту: навчальний посібник. Київ: Олімпійська література; 2007. 298 с.
5. Задорожна ОР, Бріскін ЮА, Пітин МП, Харченко-Баранецька ЛЛ, Король СА. Тактика вибору вагової категорії у жіночій боротьбі. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2021; 5К (134): 138-141.
6. Задорожна ОР. Тактика участі провідних спортсменок світу у системі змагань з жіночої боротьби упродовж олімпійського циклу 2013-2016 рр. Єдиноборства. 2021;(2):47-61.
7. Коробейников ГВ., Радченко ЮА. Сучасна змагальна діяльність у греко-римській боротьбі (на основі виступу збірної команди України на чемпіонаті Європи 2008). Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2009;(2):56-58.
8. Коробейникова Л, Коробейніков Г, Бережна А, Данько Т. Особливості статевого диморфізму нейродинамічних функцій у жіночій боротьбі. Єдиноборства. 2022(1 (23)):11-8.
9. Коробейніков Г., Воронцов А., Костюченко В., Григоренко О. Аналіз змагальної діяльності збірної команди України з греко-римської

боротьби на чемпіонатах Європи 2019–2020 років. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2020;(4):27-33.

10. Костюкевич ВМ, Шевчик ЛМ, Сокольвак ОГ. Метрологічний контроль у фізичному вихованні та спорті. ВМ Костюкевич, Шевчик ЛМ, Сокольвак ОГ–Вінниця: ТОВ «Ніоан-ЛТД. 2015.

11. Костюкевич ВМ, Шинкарук ОА, Воронова ВІ, Борисова ОВ. Основи науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти за спеціальністю Фізична культура і спорт. Київ: Олімпійська літ.; 2019. 528 с.

12. Костюкевич ВМ. Моделювання у системі підготовки спортсменів високої кваліфікації. Фізична культура, спорт та здоров'я нації. 2014;(18/2); 92-102.

13. Костюкевич ВМ. Теорія і методика тренування спортсменів високої кваліфікації. Вінниця: ВДПУ; 2007. 274 с.

14. Лапутін АМ., Гамалій ВВ., Архипов ОА та ін. Біомеханіка спорту: навчальний посібник. Київ: Олімпійська література; 2001. 319 с.

15. Латишев М., Бойченко Н., Шандригось В., Тропін Ю., Старіков В., Григорович О. Вплив міграції на досягнення борців. Спортивна наука та здоров'я людини. 2022; 1(7): 57-65. DOI: 10.28925/2664-2069.2022.15.

16. Латишев М.В., Гаврилова Н.Г., Лахтадир О.В., Лень Ю.О., Полянничко О.М. (2023) Аналіз виступів збірної команди України з вільної боротьби на чемпіонатах світу та Європи U23. Єдиноборства. 2023; №3(29): 39–49. DOI: 10.15391/ed.2022-3.04.

17. Латишев М.В., Головач І.І., Полянничко О.М., Єретик А.А., Лахтадир О.В. Важливість досягнень на змаганнях U23 з вільної боротьби. Єдиноборства. 2023; № 2(28): 79–89. DOI: 10.15391/ed.2023-2.07.

18. Латишев М.В., Квасниця О.М., Квасниця І.М., Бугайов М.Л. Міжнародна жіноча боротьба: аналіз досягнень на змаганнях серед кадетів. Єдиноборства. 2022; 3(25): 58–66. DOI: 10.15391/ed.2022-3.05.

19. Латишев М.В., Квасниця О.М., Спесивих О.О., Квасниця І.М. Прогнозування: методи, критерії та спортивний результат. Спортивний вісник Придніпров'я. 2019; № 1: 39–47.
20. Латишев М.В., Полянничко О.М., Вольський Д.С., Лахтадир О.В., Рибак Л.О. Аналіз попередніх досягнень призерів чемпіонату світу 2022 року з вільної боротьби. Єдиноборства. 2022; 4(26): 44–53. DOI: 10.15391/ed.2022-4.05.
21. Ложечка МВ. Визначення показників рівня розвитку сили і швидкісно-силових якостей борців греко-римського стилю високої кваліфікації. Физическое воспитание студентов. 2012;(2):57-59.
22. Мельник О. Варіативність складу та результативність провідних команд з жіночої боротьби в Іграх Олімпіад. Physical Culture and Sport: Scientific Perspective. 2023 Jun 29(2):32-42.
23. Міжнародні правила боротьби: греко–римської, вільної, жіночої та пляжної: методична розробка. Київ: МАУП; 2005. 88 с.
24. Огарь ГО, Кальницький БО, Кривенцова ІВ. Особливості силової підготовленості борців різної кваліфікації у закладах вищої освіти. Вісник Національного університету Чернігівський колегіум імені ТГ Шевченка. Серія: Педагогічні науки. 2019(3):182-7.
25. Палатний АЛ. Результати виступів українських спортсменів з вільної та жіночої боротьби на престижних міжнародних змаганнях упродовж 1992-2008 років. Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура. 2019:104-109. doi: 10.15330/fcult.31.104-109.
26. Панасюк ОО, Гребік ОВ, Дмитрук ВС. Відбір та організація навчально-тренувального процесу в єдиноборствах. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2022; 12 (158): 96-99.
27. Панасюк ОО, Гребік ОВ, Дмитрук ВС. Відбір та організація навчально-тренувального процесу в єдиноборствах. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2022; 12 (158): 96-99.

28. Половников П, Рубіс КМ. Шляхи розвитку і вдосконалення техніки спортивної боротьби на сучасному етапі. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер.: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. 2013(112 (4)):139-41.
29. Приходько В., Томенко О., Матросов С., Чернігівська С. Стратегічні проблеми державного управління розвитком сфери спорту в Україні. Спортивна наука та здоров'я людини. 2021;1(5):73-83. DOI:10.28925/2664-2069.2021.16
30. Радченко ЮА. Контроль технічної підготовленості борців греко-римського стилю з урахуванням психофізіологічних особливостей [автореферат]. Київ: НУФВСУ; 2011. 22 с.
31. Сушко Р., Дорошенко Е. Глобалізація в сучасному світі та її вплив на спорт вищих досягнень. Спортивний вісник Придніпров'я. 2016;(2):140-146.
32. Тропін Ю.М., Латишев М.В., Пилипець О.В., Пономарьов В.О. Показники змагальної діяльності найсильніших бійців-жінок змішаних єдиноборств ММА. Єдиноборства. 2021; 3(21): 69–83. DOI: 10.15391/ed.2021-3.07.
33. Тропін Ю.М., Мирошніченко Є.С., Головач І.І., Чорній І.В., Латишев М.В. Порівняльний аналіз показників змагальної діяльності найсильніших бійців чоловіків і жінок змішаних єдиноборств ММА Єдиноборства. 2021; 4(22): 71–87. DOI: 10.15391/ed.2021-4.07.
34. Шандригось В.І., Блажейко А.І., Латишев М.В. Стан і перспективи розвитку вільної боротьби в Україні. Єдиноборства. 2022; 2(24): 96–116. DOI: 10.15391/ed.2022-2.09.
35. Шандригось В.І., Латишев М.В., Розторгуй М.С., Первачук Р.В. Аналіз відбору зі спортивної боротьби на Олімпійські ігри у Токіо. Єдиноборства. 2021; 3(21): 84–98. DOI: 10.15391/ed.2021-3.08.
36. Шинкарук О. Пошук та розвиток спортивного таланту: ретроспективний та сучасний аналіз. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2020;(2):47-58.

37. Шинкарук О.А. Відбір і орієнтація спортсменів у системі багаторічної підготовки: колективна монографія. Вінниця: ТОВ «Планер»; 2018. С. 156-189.
38. Шкрєбтій ЮМ. Управління тренувальними і змагальними навантаженнями спортсменів високого класу. К.: Олімпійська література. 2005:104-5.
39. Ягелло В. Теоретико-методичні засади системи багаторічної фізичної підготовки юних дзюдоїстів [дисертація]. Київ: НУФВСУ; 2003. 456 с.
40. Allen SV, Hopkins WG. Age of peak competitive performance of elite athletes: a systematic review. *Sports Medicine*. 2015 Oct;45(10):1431-41.
41. Baker J, Wattie N, Schorer J. A proposed conceptualization of talent in sport: The first step in a long and winding road. *Psychology of Sport and Exercise*. 2019;43:27-33.
42. Beam W., Adams G. *Exercise Physiology Laboratory Manual*. New York: McGraw–Hill. 2010; 320 p.
43. Biac M, Hrvoje K, Sprem D. Beginning age, wrestling experience and wrestling peak performance-trends in period 2002-2012. *Kinesiology*. 2014;46(S-1):94-100.
44. Błach W, Korobeynikov G, Vences DBA, Warchoł K, Cynarski WJ. Brief review of scientific events and publications–in the sphere of human and cultural problems, and martial arts discourse 2020. *Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology*. 2021;21(1):56-66.
45. Bompa T, Haff G. *Periodization training: Theory and methodology* (5th ed.), Champaign, IL: Human Kinetics; 2009.
46. Bruce L, Farrow D, Raynor A. Performance milestones in the development of expertise: Are they critical? *Journal of Applied Sport Psychology*. 2013;25:281–297.
47. *Coaching Youth Wrestling* / [editors Emma Sandberg, Natha T. Bell]. Illinois : Human Kinetics. 2007; 208 p.

48. Curby DG, Jomand G. The evolution of women's wrestling: History, issues and future. *International Journal of Wrestling Science*. 2015 Jan 2;5(1):2-12.
49. Franchini E, Fukuda DH, Lopes-Silva JP. Tracking 25 years of judo results from the World Championships and Olympic Games: Age and competitive achievement. *Journal of Sports Sciences*. 2020;1-8.
50. Franck A, Stambulova NB. The junior to senior transition: A narrative analysis of the pathways of two Swedish athletes. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*. 2019;11(3):284-298.
51. Gulbin J, Weissensteiner J, Oldenzel K, Gagné F. Patterns of performance development in elite athletes. *European Journal of Sport Science*. 2013;13(6):605-614.
52. Karninčić H, Baić M, Sprem D. Optimal Age to Begin with Greco-Roman Wrestling and Reach Peak Performance Trends in Cases of World-Class Medal Winners of Various Weight Groups. Paper presented at the Conference *Applicable Research in Wrestling*. Novi Sad. Srbija.
53. Korobeinikova L, Korobeynikov G, Cynarski WJ, Borysova O, Kovalchuk V, Matveev S, Novak V. Tactical styles of fighting and functional asymmetry of the brain among elite wrestlers. *Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology*. 2020;20(4):24-30.
54. Kraemer W. *Exercise Physiology : Integrating Theory and Application* / William Kraemer, Steven Fleck, Michael Deshenes. Baltimore : Lippincott Williams & Wilkins. 2011; 512 p.
55. Latyshev M, Latyshev S, Korobeynikov G, Kvasnytsya O, Shandrygos V, Dutchak Y. The analysis of the results of the Olympic free-style wrestling champions. *Journal of Human Sport and Exercise*. 2020;15(2):400-410.
56. Latyshev M, Shandrygos V, Tropin Y, Polianychko O, Deineko A, Lakhtadyr O, Mozoliuk O. Age distribution of wrestlers participating in the world championships. *Acta Kinesiologica*. 2021;15(1):138-143.

57. Latyshev M, Tropin Y, Podrigalo L, Boychenko N. Analysis of the Relative Age Effect in Elite Wrestlers. Ido Movement for Culture. *Journal of Martial Arts Anthropology*. 2022;22(3):28-32.
58. Leo P, Spragg J, Mujika I, Giorgi A, Lorang D, Simon D, Lawley JS. Power profiling, workload characteristics, and race performance of U23 and professional cyclists during the multistage race tour of the Alps. *Int J Sports Physiol Perform*. 2021 Mar 31;16(8):1089-95.
59. Li P, De Bosscher V, Pion J, Weissensteiner JR, Vertonghen J. Is international junior success a reliable predictor for international senior success in elite combat sports? *European journal of sport science*, 2018;18(4): 550–559.
60. McArdle W, Katch F, Katch V. *Essentials of Exercise Physiology* Baltimore : Lippincott Williams & Wilkins. 2010; 790 p.
61. O'Donoghue P. *Research methods for sports performance analysis*. 2010. Routledge. 295 p.
62. Roklicer R, Rossi C, Bianco A, Stajer V, Ranisavljev M, Todorovic N, Manojlovic M, Gilic B, Trivic T, Drid P. Prevalence of rapid weight loss in Olympic style wrestlers. *Journal of the International Society of Sports Nutrition*. 2022 Dec 31;19(1):593-602.
63. Romanenko V, Piatysotska S, Tropin Yu, Rydzik Ł, Holokha V, Boychenko N. Study of the reaction of the choice of combat athletes using computer technology. *Slobozhanskyi Herald of Science and Sport*. 2022;26(4):97-103.
64. Tenenbaum G, Driscoll MP. *Methods of research in sport sciences: Quantitative and qualitative approaches*. Meyer & Meyer Verlag; 2005.
65. Tropin Y., Latyshev M., Saienko V., Holovach I., Rybak L., Tolchieva H. (2021). Improvement of the Technical and Tactical Preparation of Wrestlers with the Consideration of an Individual Combat Style. *Sport Mont*, 19(2): 23-28. DOI: 10.26773/smj.210604.
66. U23 World Championships Announced. *Flowrestling*. 2023 [cited 10 April 2023]. Available from: <https://www.flowrestling.org/articles/5061973-u23-world-championships-announced-for-november-in-poland>.

67. United World Wrestling. Access Mode: – [Электронный ресурс]. – Режим доступа <https://unitedworldwrestling.org/> (дата звернення: 02.12.2022).
68. Utter A, Kraemer W, Fry A, Martyn R. Rubin Physiological and performance responses to tournament wrestling. *Medicine & Science in Sports & Exercise*, 2001;33(8):1367–1378.
69. Wilmore J, Costill D, Kenney L. *Physiology of Sport and Exercise*. Illinois: Human Kinetics. 2007; 592 p.
70. Wunderlich F, Memmert D. Forecasting the outcomes of sports events: A review. *European Journal of Sport Science*. 2020;1-33.
71. Yalçın İ, Çalık F, Ece C, Geri S, Şeker R, Yalçın S. Knowledge levels and preference reasons regarding the doping of U23 Turkish National Team athletes. *Prog Nutr*. 2019 Jun 1;21(2):391-7.